

RAPORT Z WYKONANIA
PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA
DLA POWIATU RAWSKIEGO
ZA LATA 2017-2018

POWIAT RAWSKI

ZLECENIODAWCA:

STAROSTWO POWIATOWE W RAWIE MAZOWIECKIEJ

Pl. Wolności 1

96-200 Rawa Mazowiecka

tel. 46 814 46 31, fax: 46 814 46 31

e-mail: starostwo@powiatrawski.pl, www.powiatrawski.pl

ZLECENIOBIORCA:

EKO – TEAM Sebastian Kulikowski

ul. Poniatowskiego 20/14, 59-900 Zgorzelec

tel. 0691 015 026, fax. (+48) 75 613 81 34

e-mail: ekoteam.kulikowski@gmail.com, www.ekoteam.com.pl

AUTOR OPRACOWANIA:

Sebastian Kulikowski

Spis treści

1. WSTĘP	5
2. CHARAKTERYSTYKA POWIATU RAWSKIEGO	7
3. CEL NADRZĘDNY I PRIORYTETY EKOLOGICZNE OKREŚLONE PROGRAMEM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU RAWSKIEGO NA LATA 2017-2020 Z PERSPEKTYWĄ DO 2024 ROKU	9
4. STOPIEŃ REALIZACJI DZIAŁAŃ W LATACH 2017-2018	12
4.1. OCHRONA KLIMATU I POWIETRZA	12
4.2. ZAGROŻENIA HAŁASEM	16
4.3. POLA ELEKTROMAGNETYCZNE	18
4.4. GOSPODAROWANIE WODAMI	20
4.5. GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA	23
4.6. GOSPODAROWANIE ZASOBAMI GEOLOGICZNYMI	28
4.7. OCHRONA GLEB	29
4.8. GOSPODAROWANIE ODPADAMI	31
4.9. ZASOBY PRZYRODNICZE	35
4.10. OCHRONA LASÓW	37
4.11. ZAGROŻENIA POWAŻNYMI AWARIAMI	39
4.12. EDUKACJA EKOLOGICZNA	40
5. KOSZTY PONIESIONE NA REALIZACJĘ ZADAŃ WŁASNYCH POWIATU RAWSKIEGO W LATACH 2017-2018	42
6. ANALIZA WSKAŹNIKOWA ZA LATA 2017-2018	44
7. PODSUMOWANIE	46

Spis tabel

<i>Tabela 1 Stan realizacji zadań własnych w zakresie ochrony powietrza na terenie powiatu rawskiego w latach 2017-2018</i>	<i>12</i>
<i>Tabela 2 Stan realizacji zadań monitorowanych w zakresie ochrony powietrza na terenie powiatu rawskiego w latach 2017-2018</i>	<i>13</i>
<i>Tabela 3 Stan realizacji zadań własnych w zakresie oddziaływania hałasu na terenie powiatu rawskiego w latach 2017-2018</i>	<i>16</i>
<i>Tabela 4 Stan realizacji zadań monitorowanych w zakresie oddziaływania hałasu na terenie powiatu rawskiego w latach 2017-2018</i>	<i>17</i>
<i>Tabela 5 Stan realizacji zadań własnych w zakresie oddziaływania pól elektromagnetycznych na terenie powiatu rawskiego w latach 2017-2018</i>	<i>18</i>
<i>Tabela 6 Stan realizacji zadań monitorowanych w zakresie oddziaływania pól elektromagnetycznych na terenie powiatu rawskiego w latach 2017-2018</i>	<i>19</i>
<i>Tabela 7 Stan realizacji zadań własnych w zakresie gospodarowanie wodami na terenie powiatu rawskiego w latach 2017-2018</i>	<i>20</i>
<i>Tabela 8 Stan realizacji zadań monitorowanych w zakresie gospodarowanie wodami na terenie powiatu rawskiego w latach 2017-2018</i>	<i>21</i>
<i>Tabela 9 Stan realizacji zadań własnych w zakresie gospodarki wodno-ściekowej na terenie powiatu rawskiego w latach 2017-2018</i>	<i>23</i>
<i>Tabela 10 Stan realizacji zadań monitorowanych w zakresie gospodarki wodno-ściekowej na terenie powiatu rawskiego w latach 2017-2018</i>	<i>23</i>

<i>Tabela 11 Stan realizacji zadań własnych w zakresie ochrony zasobów geologicznych na terenie powiatu rawskiego w latach 2017-2018.....</i>	<i>29</i>
<i>Tabela 12 Stan realizacji zadań monitorowanych w zakresie ochrony zasobów geologicznych na terenie powiatu rawskiego w latach 2017-2018.....</i>	<i>29</i>
<i>Tabela 13 Stan realizacji zadań własnych w zakresie ochrony gleb na terenie powiatu rawskiego w latach 2017-2018.....</i>	<i>30</i>
<i>Tabela 14 Stan realizacji zadań monitorowanych w zakresie ochrony gleb na terenie powiatu rawskiego w latach 2017-2018.....</i>	<i>30</i>
<i>Tabela 15 Stan realizacji zadań monitorowanych w zakresie gospodarki odpadami na terenie powiatu rawskiego w latach 2017-2018.....</i>	<i>32</i>
<i>Tabela 16 Stan realizacji zadań własnych w zakresie ochrony zasobów przyrodniczych na terenie powiatu rawskiego w latach 2017-2018.....</i>	<i>35</i>
<i>Tabela 17 Stan realizacji zadań monitorowanych w zakresie ochrony zasobów przyrodniczych na terenie powiatu rawskiego w latach 2017-2018.....</i>	<i>35</i>
<i>Tabela 18 Stan realizacji zadań własnych w zakresie ochrony lasów na terenie powiatu rawskiego w latach 2017-2018.....</i>	<i>38</i>
<i>Tabela 19 Stan realizacji zadań monitorowanych w zakresie ochrony lasów na terenie powiatu rawskiego w latach 2017-2018.....</i>	<i>38</i>
<i>Tabela 20 Stan realizacji zadań własnych w zakresie zagrożeń poważnymi awariami na terenie powiatu rawskiego w latach 2017-2018.....</i>	<i>39</i>
<i>Tabela 21 Stan realizacji zadań monitorowanych w zakresie zagrożeń poważnymi awariami na terenie powiatu rawskiego w latach 2017-2018.....</i>	<i>40</i>
<i>Tabela 22 Koszty zadań własnych powiatu rawskiego w latach 2017-2018.....</i>	<i>42</i>

Spis rysunków

<i>Rysunek 1 Lokalizacja powiatu rawskiego na tle województwa łódzkiego</i>	<i>7</i>
---	----------

1. Wstęp

Podstawą opracowania Raportu z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Rawskiego za lata 2017-2018 (zwany dalej Raportem) jest umowa zawarta pomiędzy EKO – TEAM Sebastian Kulikowski ze Zgorzelca, a Powiatem Rawskim.

Wykonując ustawowy obowiązek wynikający z zapisu art.17 ust.1 ustawy Prawo Ochrony Środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 roku (Dz. U. z 2018 r., poz. 799 z późn. zm.) Starosta Rawski w 2004 r. zlecił opracowanie „Program Ochrony Środowiska” wraz z „Planem Gospodarki Odpadami dla Powiatu Rawskiego”, który został uchwalony przez Radę Powiatu Rawskiego uchwałą Nr XVIII/106/2004 z dnia 5 marca 2004 r. Jego pierwszą aktualizację opracowano w 2009 r. tj. „Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Rawskiego na lata 2009-2012 z uwzględnieniem perspektywy lat 2013-2016” (Uchwała Nr XXXVI/201/2009 Rady Powiatu Rawskiego w Rawie Mazowieckiej z dnia 30.12.2009 r.)

Druga aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Rawskiego na lata 2013-2016 z perspektywą na lata 2017-2020 została przygotowana w 2013 r. i przyjęta uchwałą Nr XXXI/212/2013 Rady Powiatu Rawskiego w Rawie Mazowieckiej z dnia 29 listopada 2013 r. Trzecia aktualizacja została uchwalona w dniu 18 listopada 2016 r. w sprawie przyjęcia Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Rawskiego na lata 2017-2020 z perspektywą do roku 2024 (uchwała Nr XXI/117/2016 Rady Powiatu Rawskiego w Rawie Mazowieckiej).

Zgodnie z wymaganiami ustawowymi, w cyklach dwuletnich powinny być opracowywane Raporty z wykonania Programu (ocena realizacji planu operacyjnego, ocena mierników, efektywności Programu). W związku z powyższym Rada Powiatu Rawskiego w latach 2007-2014 uchwałała następujące raporty z programów ochrony środowiska:

- sprawozdanie za lata 2004-2006 został wykonany w roku 2007 i przyjęty przez Radę Powiatu Rawskiego na XI Sesji Rady Powiatu w dniu 7 września 2007 r.,
- sprawozdanie za lata 2007-2008, opracowany w 2009 r., Rada Powiatu Rawskiego przyjęła 30 grudnia 2009 r. na XXXVI Sesji Rady Powiatu,
- sprawozdanie za lata 2009-2010, opracowany w 2011 r., Rada Powiatu Rawskiego przyjęła 16 grudnia 2011 r. na XI Sesji Rady Powiatu,
- raport za lata 2011-2012, opracowany w 2013 roku, Rada Powiatu Rawskiego przyjęła 29 listopada 2013 r. na XXXI Sesji Rady Powiatu,
- raport za lata 2013-2014, opracowany w 2015 roku, Rada Powiatu Rawskiego przyjęła 28.08.2015 r. na IX Sesji Rady Powiatu,
- raport za lata 2015-2016, opracowany w 2017 roku, Rada Powiatu Rawskiego przyjęła 29.11.2017 r. na XXXI Sesji Rady Powiatu.

Niniejszy dokument stanowi siódmy raport z wykonania „Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Rawskiego” obejmujący lata 2017-2018, zawiera on:

- analizę realizacji przedsięwzięć planowanych w aktualizacji POŚ z 2016 roku,
- ocenę stopnia realizacji celów ekologicznych,
- ocenę rozbieżności pomiędzy przyjętymi celami i działaniami, a ich wykonaniem,
- analizę efektywności programu w oparciu o wskaźniki w nim określone.

Przy opracowaniu niniejszego Raportu wykorzystano materiały i informacje dotyczące stanu środowiska na terenie powiatu rawskiego uzyskane z następujących instytucji:

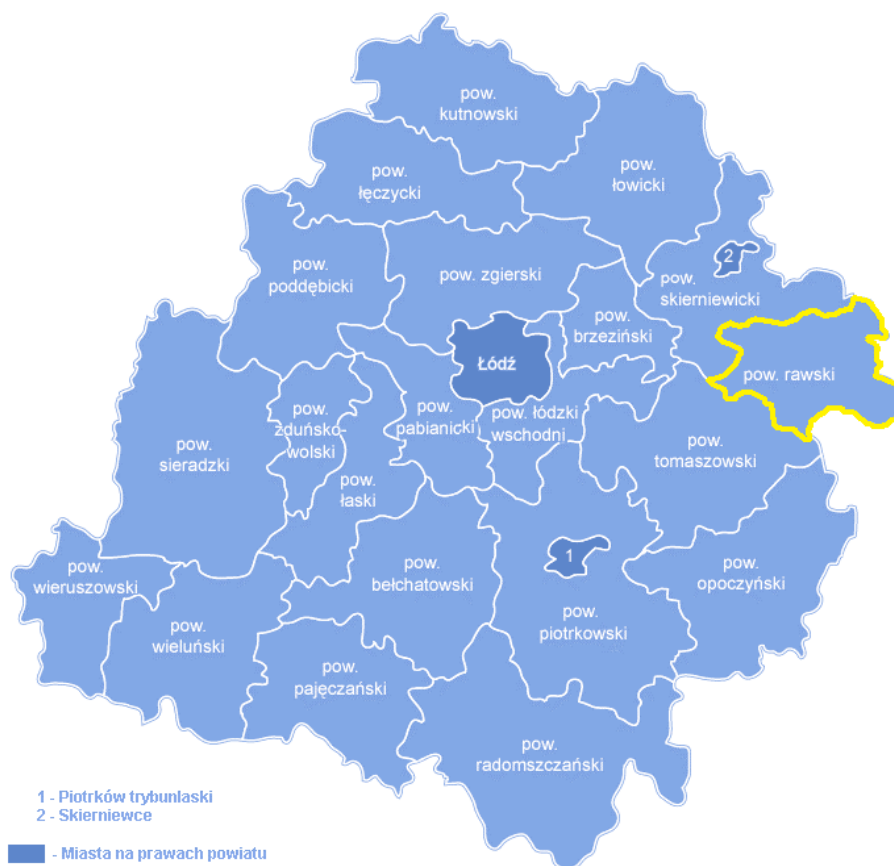
- dane udostępnione przez Starostwo Powiatowe,
- dane udostępnione przez Gminy powiatu rawskiego,
- Zarząd Dróg Wojewódzkich w Łodzi,
- Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad Oddział w Łodzi,
- Polskie Gospodarstwo Wodne Wody Polskie, Zarząd Zlewni w Piotrkowie Trybunalskim, Zarząd Zlewni w Łowiczu,

- Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Rawie Mazowieckiej,
- ZEC Sp. z o.o. Rawa Mazowiecka,
- CEWOKAN Sp. z o. o,
- Gminny Zakład ds. Eksploatacji Wodociągów i Kanalizacji – Rawa Mazowiecka,
- Rawskie Wodociągi i Kanalizacja Sp. z o.o.,
- Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej Biała Rawska,
- Nadleśnictwo Skierniewice,
- Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska w Łodzi.

2. Charakterystyka powiatu rawskiego

Powiat rawski położony jest we wschodniej części województwa łódzkiego i sąsiaduje z powiatami: skierniewickim oraz tomaszowskim w województwie łódzkim, oraz powiatem żyrardowskim i grójeckim w województwie mazowieckim. Siedzibą powiatu jest miasto Rawa Mazowiecka, położone między Łodzią a Warszawą, przy drodze: ekspresowej S8 (E-67) Kudowa Zdrój – Wrocław – Wieluń – Piotrków Trybunalski – Rawa Mazowiecka – Warszawa – Białystok – Suwałki – Budzisko – granica państwa. Ponadto przez powiat przebiegają drogi krajowe i wojewódzkie:

- droga krajowa nr 72: Konin – Turek – Łódź – Rawa Mazowiecka,
- droga wojewódzka nr 707: Skierniewice – Rawa Mazowiecka – Nowe Miasto nad Pilicą,
- droga wojewódzka nr 725: Rawa Mazowiecka – Biała Rawska – Belsk Duży,
- droga wojewódzka nr 726: Rawa Mazowiecka – Opoczno – Żarnów.

Rysunek 1 Lokalizacja powiatu rawskiego na tle województwa łódzkiego
Źródło: pl.wikipedia.org

Powierzchnia powiatu rawskiego, wynosząca 646 km², sprawia, że jest jednym z mniejszych powiatów. W skład powiatu wchodzi miasto Rawa Mazowiecka, miasto i gmina Biała Rawska, a także gminy: Cielądz, Rawa Mazowiecka, Regnów i Sadkowice.

Na terenie powiatu rawskiego mieszka 48 808 osób według miejsca zamieszkania, co wskazuje, iż zaludnienie na 1 km² wynosi 75 osób.

Pod względem fizyczno-geograficznym obszar powiatu, zgodnie z podziałem zaproponowanym przez prof. J. Kondrackiego, leży w południowo-zachodniej części Wysoczyzny Rawskiej, będącej częścią makroregionu Wzniesienia Południowo mazowieckie. (Kondracki J., 1988).

Powiat rawski jest powiatem typowo rolniczym. Dla gospodarki powiatu istotne znaczenie ma jego położenie komunikacyjne, dobrze rozwinięta sieć dróg, zróżnicowanie przyrodnicze, występowanie dużych obszarów leśnych. Nie bez znaczenia pozostaje bliskość dużej aglomeracji miejskiej - Łodzi oraz Piotrkowa Trybunalskiego, Warszawy, co pozwoliło niektórym gminom rozwinąć funkcje usługowe zaplecza rekreacyjnego.

Ukształtowana pod wpływem czynników przyrodniczych, historycznych, a także rynkowych, baza ekonomiczna powiatu rawskiego jest silnie zróżnicowana przestrzennie. Jej podstawą jest obecnie mała i średnia przedsiębiorczość pozarolnicza, skupiona w sektorze gospodarki prywatnej, która koncentruje się w na obszarach miast. Największy udział w tej dziedzinie gospodarki ma przemysł zlokalizowany w Rawie Mazowieckiej i Białej Rawskiej na pozostałym obszarze funkcją dominującą jest rolnictwo, charakteryzujące się wysokim rozdrobnieniem agrarnym oraz silnie zróżnicowaną intensywnością produkcji, z wyjątkiem gmin Sadkowice i Biała Rawska, gdzie obserwowana jest koncentracja upraw sadowniczych.

Powiat rawski ma 48 808 mieszkańców, z czego 50,7% stanowią kobiety, a 49,3% mężczyźni. W latach 2002-2017 liczba mieszkańców zmalała o 2,0%. Średni wiek mieszkańców wynosi 41,2 lat i jest nieznacznie mniejszy od średniego wieku mieszkańców województwa łódzkiego oraz porównywalny do średniego wieku mieszkańców całej Polski. Prognozowana liczba mieszkańców powiatu rawskiego w 2050 roku wynosi 41 019, z czego 20 543 to kobiety, a 20 476 mężczyźni.

Powiat rawski ma ujemny przyrost naturalny wynoszący -55. Odpowiada to przyrostowi naturalnemu - 1,12 na 1000 mieszkańców powiatu rawskiego. W 2017 roku urodziło się 521 dzieci, w tym 47,0% dziewczynek i 53,0% chłopców.

W 2017 roku zarejestrowano 410 zameldowań w ruchu wewnętrznym oraz 546 wymeldowań, w wyniku czego saldo migracji wewnętrznych wynosi dla powiatu rawskiego -136. W tym samym roku 5 osób zameldowało się z zagranicy oraz zarejestrowano 3 wymeldowań za granicę - daje to saldo migracji zagranicznych wynoszące 2. 60,9% mieszkańców powiatu rawskiego jest w wieku produkcyjnym, 18,6% w wieku przedprodukcyjnym, a 20,6% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym.

W powiecie rawskim w roku 2017 w rejestrze REGON zarejestrowanych było 4 050 podmiotów gospodarki narodowej, z czego 3 137 stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. W tymże roku zarejestrowano 305 nowych podmiotów, a 224 podmioty zostały wyrejestrowane. Na przestrzeni lat 2009-2017 najwięcej (410) podmiotów zarejestrowano w roku 2010, a najmniej (251) w roku 2016. W tym samym okresie najwięcej (407) podmiotów wykreślono z rejestru REGON w 2011 roku, najmniej (209) podmiotów wyrejestrowano natomiast w 2012 roku.

Według danych z rejestru REGON wśród podmiotów posiadających osobowość prawną w powiecie rawskim najwięcej (247) jest stanowiących spółki cywilne. Analizując rejestr pod kątem liczby zatrudnionych pracowników można stwierdzić, że najwięcej (3 860) jest mikro-przedsiębiorstw, zatrudniających 0 - 9 pracowników. 2,5% (102) podmiotów jako rodzaj działalności deklarowało rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo, jako przemysł i budownictwo swój rodzaj działalności deklarowało 20,6% (833) podmiotów, a 76,9% (3 115) podmiotów w rejestrze zakwalifikowana jest jako pozostała działalność.

Wśród osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w powiecie rawskim najczęściej deklarowanymi rodzajami przeważającej działalności są Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (37,6%) oraz Budownictwo (13,1%).

3. Cel nadrzędny i priorytety ekologiczne określone Programem Ochrony Środowiska dla Powiatu Rawskiego na lata 2017-2020 z perspektywą do 2024 roku

Przy zastosowaniu wielu kryteriów środowiskowych, społecznych i gospodarczych w czasie opracowywania Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Rawskiego na lata 2017-2020 z perspektywą do 2024 roku dokonano wyboru celów średniookresowych do 2023 roku i zadań do 2020 roku, w zakresie poszczególnych komponentów środowiskowych, są to głównie:

Obszar interwencji

Ochrona powietrza i klimatu

Cel średniookresowy do 2024

Spełnienie norm jakości powietrza atmosferycznego poprzez sukcesywną redukcję emisji zanieczyszczeń do powietrza

Kierunek interwencji

Ograniczenie emisji niskiej

Wzrost wykorzystania energii odnawialnej o 20%

Poprawa warunków drogowych zmniejszenie emisji komunikacyjnej

Obszar interwencji

Ochrona przed hałasem

Cel średniookresowy do 2024

Podniesienie komfortu akustycznego mieszkańców powiatu

Kierunek interwencji

Zwiększenie komfortu jazdy i usprawnienie ruchu

Ograniczenie hałasu komunikacyjnego

Ograniczenie poziomu hałasu wewnątrz obiektów

Zwiększenie świadomości ekologicznej mieszkańców powiatu

Obszar interwencji

Ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym

Cel średniookresowy do 2024

Minimalizacja oddziaływania promieniowania elektromagnetycznego

Kierunek interwencji

Kontrola źródeł PEM, ochrona zdrowia mieszkańców

Obszar interwencji

Kształtowanie zasobów wodnych oraz ochrona przed powodzią i skutkami suszy

Cel średniookresowy do 2024

Minimalizacja zagrożeń spowodowanych klęskami powodzi i suszy

Kierunek interwencji

Ochrona mienia i mieszkańców przed zagrożeniem powodziowym

Obszar interwencji

Gospodarka wodno-ściekowa

Cel średniookresowy do 2024

Ochrona zasobów i poprawa stanu wód podziemnych oraz powierzchniowych

Kierunek interwencji

Zmniejszenie zanieczyszczeń wód podziemnych i powierzchniowych

Wylimowanie skażenia wód powierzchniowych i podziemnych ściekami komunalnymi

Poprawa zaopatrzenie mieszkańców w wodę przeznaczoną do spożycia

Obszar interwencji

Gospodarowanie zasobami geologicznymi

Cel średniookresowy do 2024

Ochrona zasobów złóż przez oszczędne i zrównoważone gospodarowanie

Kierunek interwencji

Prowadzenie kontroli podmiotów, które uzyskały koncesję na wydobywanie kruszywa ze złóż o powierzchni do 2 ha i wielkości wydobycia nieprzekraczającej 20 tys. m³ na rok

Obszar interwencji

Ochrona gleb

Cel średniookresowy do 2024

Ochrona gleb

Kierunek interwencji

Poprawa jakości gleb na terenie powiatu

Obszar interwencji

Gospodarowanie odpadami

Cel średniookresowy do 2024

Racjonalna gospodarka odpadami

Kierunek interwencji

Redukcja masy odpadów i ograniczenie ich uciążliwości dla środowiska

Kontrola jakości gospodarki odpadami

Poprawa czystości środowiska

Zwiększenie masy odpadów poddawanych przetwarzaniu

Obszar interwencji

Ochrona przyrody i krajobrazu

Cel średniookresowy do 2024

Zachowanie i ochrona walorów przyrodniczych

Kierunek interwencji

Ochrona zasobów przyrodniczych powiatu

Obszar interwencji

Ochrona i zrównoważony rozwój lasów

Cel średniookresowy do 2024

Zwiększenie lesistości

Kierunek interwencji

Zrównoważony rozwój lasów

Obszar interwencji

Substancje chemiczne w środowisku i poważne awarie

Cel średniookresowy do 2023

Ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii oraz minimalizacja ich skutków

Kierunek interwencji

Zachowanie bezpieczeństwa mieszkańców i bezpieczeństwa ekologicznego – przyrodniczego powiatu

Cele określono na podstawie analizy stanu środowiska oraz prognozowanych zmian w oparciu o obowiązujące przepisy oraz nowe wymagania prawne, a także Programy rządowe oraz regionalne w zakresie poszczególnych komponentów. Definiując cele środowiskowe wzięto również pod uwagę wyniki analizy stanu środowiska w powiecie, przeprowadzonej w części pierwszej dokumentu oraz specyficzne uwarunkowania powiatu.

W zakresie każdego celu sprecyzowano konkretne zadania, które pokazano w dalszej części opracowania. W poniższych zestawieniach zobrazowano, jak przebiegała realizacja zadań w okresie lat 2017-2018.

Biorąc pod uwagę fakt, że w Programie Ochrony Środowiska pojawiają się zadania należące nie tylko do powiatu rawskiego, dane do opracowania niniejszego Raportu pochodzą nie tylko ze Starostwa Powiatowego w Rawie Mazowieckiej i jego jednostek, ale także z gmin oraz instytucji wymienionych na listach przedsięwzięć przewidzianych do realizacji, jako jednostki odpowiedzialne za ich wykonanie.

W tym celu autorzy niniejszego „Raportu...” wyspecyfikowali prośby o udzielenie informacji do wszystkich jednostek mających wpływ na realizację poszczególnych zadań, a uzyskane informacje zostały wykorzystane w Raporcie z realizacji zadań zapisanych w Programie Ochrony Środowiska w częściach dotyczących zadań monitorowanych jak i zaleceń dla gmin powiatu rawskiego.

4. Stopień realizacji działań w latach 2017-2018

4.1. Ochrona klimatu i powietrza

W zakresie ochrony powietrza w Programie Ochrony Środowiska dla Powiatu Rawskiego na lata 2017-2020 z perspektywą do 2024 roku założono realizację: 3 zadań własnych i 7 zadań monitorowanych obejmujących m.in. termomodernizację budynków oraz inwestycję w odnawialne źródła energii, modernizację źródeł ciepła, realizację planów gospodarki niskoemisyjnej przez gminy, kontrolę i wydawanie decyzji administracyjnych dotyczących ochrony powietrza i klimatu, edukację ekologiczną. W poniższych tabelach zestawiono stan realizacji zadań dotyczących ochrony jakości powietrza na terenie powiatu rawskiego w latach 2017-2018 w zakresie zadań własnych i monitorowanych.

Tabela 1 Stan realizacji zadań własnych w zakresie ochrony powietrza na terenie powiatu rawskiego w latach 2017-2018

Cel średniookresowy do 2024 Spełnienie norm jakości powietrza atmosferycznego poprzez sukcesywną redukcję emisji zanieczyszczeń do powietrza		
L.p.	Zadania planowane do realizacji	Stan realizacji zadań na dzień 31.12.2018
1	Termomodernizacja powiatowych obiektów użyteczności publicznej	W latach 2017-2018 Powiat Rawski wykonał 2 zadania związane z termomodernizacją obiektów powiatowych na łączny koszt 325 640,43 zł, w tym: Termomodernizacja łącznika w budynku Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych w Białej Rawskiej, koszt 18 686,00 zł, Remont kotłowni z zakupem pieców na gaz ziemny w budynkach Starostwa przy Placu Wolności oraz na ul. Kościuszki, koszt 306 954,43 zł.
2	Rozwój systemu dróg w kierunku ograniczenia jego uciążliwości dla ludzi i środowiska	Zgodnie z informacją Zarządu Powiatu Rawskiego w latach 2017-2018 wykonano 6 inwestycji drogowych na łączny koszt 2 142 672,61 zł. Łącznie przebudowano 3,849 km nawierzchni dróg powiatowych, w tym: <u>2017 rok</u> Przebudowa drogi powiatowej 4306E (Wiechnowice) – Lesiew na odcinku Sierzchowy – Sanogoszcz od km 1+705 do 4+354 i od km 4+914 do km 6+114, koszt 1 537 301,44 zł, Przebudowa drogi powiatowej 4129E Kaleń – Lubania na długości 0,5 km, koszt 99 999,77 zł, Przebudowa chodnika w ciągu drogi powiatowej 4110E Rawa Mazowiecka – Dziurdzioły ul. Księża Domki na długości 0,12 km, <u>2018 rok</u> Remont drogi powiatowej 4108E Wałowice – Wilkowice wraz z remontem skrzyżowania z drogą powiatową 1316E (Pod Borem) – (Raducz) w miejscowości Wilkowice na długości 1,538 km, koszt 407 267,22 zł, Przebudowa drogi powiatowej 1334E (Zawady) – Biała Rawska w zakresie budowy chodnika w miejscowości Zakrzew na długości 0,085 km, koszt 28 376,10 zł, Remont istniejącego ciągu pieszego wzdłuż drogi powiatowej 4116E w miejscowości Matyldów na długości 0,187 km, 39 729,00 zł.
3	Wspomaganie zadań państwowego monitoringu środowiska	Zadanie nie realizowano w okresie sprawozdawczym.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze Starostwa Powiatowego w Rawie Mazowieckiej oraz instytucji działających w zakresie szeroko pojętej ochrony środowiska na obszarze powiatu rawskiego, 2019

Tabela 2 Stan realizacji zadań monitorowanych w zakresie ochrony powietrza na terenie powiatu rawskiego w latach 2017-2018

Cel średniookresowy do 2023 Spełnienie norm jakości powietrza atmosferycznego poprzez sukcesywną redukcję emisji zanieczyszczeń do powietrza		
L.p.	Zadania planowane do realizacji	Stan realizacji zadań na dzień 31.12.2018
1	Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej i mieszkalnych na terenie gmin i miast powiatu	Gmina Biała Rawska W 2017 roku Gmina zrealizowała projekt Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej na terenie miasta Biała Rawska. Wydatkowano kwotę 1 572 172,00 zł. Inwestycja polegała na termomodernizacji kompleksu budynków Urzędu Miasta i Gminy i Biblioteki wraz z instalacją pomp ciepła. W latach 2016-2018 Gmina realizowała wymianę sieci ciepłowniczej w Białej Rawskiej wraz z przyłączami do budynków mieszkalnych przy ul. Mickiewicza 36, 40, 42, 44, 44A, remont węzła cieplnego w budynku Przedszkola przy ul. Mickiewicza 38 w Białej Rawskiej. Koszt 1 059 120,00 zł. Przebudowa kotłowni w Szkole Podstawowej im. Fryderyka Chopina w Babsku wraz z zastąpieniem dwóch istniejących pieców węglowych C.O. piecami na pellet drzewny z zasobnikiem zewnętrznym i z podajnikiem pneumatycznym z magazynu paliwa dla kotłowni. Gmina realizuje system wsparcia finansowego dla mieszkańców poprzez udział w „Programie Ograniczania Niskiej Emisji – edycja II” z WFOŚiGW. Do programu Gmina przystąpiła w 2018 r., ale realizowany jest w 2019 r. Projektem objętych jest: 44 budynki jednorodzinne i 2 wspólnoty mieszkaniowe. Miasto Rawa Mazowiecka Podłączenie do sieci ciepłowniczej budynku mieszkalnego przy ul. Niepodległości w Rawie Mazowieckiej – budowa sieci cieplnej, przyłącza cieplnego o długości 221,3 mb wraz z węzłem cieplnym o mocy 74 kw dla CO oraz 26 kw dla CWU. Koszt 326 423,72 zł. Miasto przystąpiło do Programu Ograniczania Niskiej Emisji utworzonego przez WFOŚiGW na lata 2017-2018. Działanie naprawcze polega na uzyskaniu i udzieleniu dotacji na wymianę palenisk węglowych oraz ich zastąpienie przez źródło o wyższej niż dotychczas sprawności wytwarzania ciepła. Udzielono 172 dotacji. Kwota wypłaconych dotacji ze środków UM Rawa Mazowiecka około 629 477,30 zł. Kwota wypłaconych dotacji z WFOŚiGW 1 258 954,54 zł. Gmina Sadkowie Gmina w 2018 roku wykonała termomodernizację Gminnego Punktu Profilaktycznego na kwotę 22 000,00 zł.
2	Przebudowa, modernizacja i budowa dróg publicznych	Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad w Łodzi Na terenie powiatu rawskiego GDDKiA administruje odcinkami dróg krajowych na długości 46 km. W okresie sprawozdawczym nie wykonywano inwestycji na tych odcinkach. Zarząd Dróg Wojewódzkich w Łodzi Zarząd Dróg Wojewódzkich w Łodzi w latach 2017 – 2018 na obszarze powiatu rawskiego zrealizował jedną inwestycję oraz jedną rozpoczął, na drogach wojewódzkich, w tym: W 2018 r. na obszarze powiatu rawskiego w ramach zadania pn.: „Poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego w ciągu dróg wojewódzkich” została wykonana ze środków Województwa

		<i>Łódzkiego budowa sygnalizacji świetlnej dla pieszych w miejscowości Cielądz w ciągu drogi wojewódzkiej Nr 707. Poniesiony koszt inwestycji to: 77 306,00 zł.</i> <i>W 2018 r. rozpoczęła się budowa obwodnicy miejscowości Kurzeszyn w ciągu drogi wojewódzkiej Nr 707 o łącznej długości 2,79 km. Umowny termin zakończenia robót budowlanych to 30.10.2020 r. Inwestycja realizowana jest przy współudziale środków z Unii Europejskiej. Zgodnie z Uchwałą Nr 1721/18 Zarządu Województwa Łódzkiego z dnia 20.12.2018 r. projekt pn.: "Budowa obwodnicy miejscowości Kurzeszyn w ciągu drogi wojewódzkiej Nr 707" uzyskał dofinansowanie w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2014 – 2020.</i> <i>W związku z realizacją ww. zadania wydatkowano:</i> <i>– w 2017 r. kwotę 289 053,00 zł (środki Województwa Łódzkiego),</i> <i>– w 2018 r. kwotę 3 007 431,05 zł (środki Województwa Łódzkiego),</i> <i>W 2017 r. w ramach środków bieżącego utrzymania zaprojektowano i wykonano wymianę urządzeń dylatacyjnych na wiadukcie nad torami kolejowymi w ciągu drogi wojewódzkiej Nr 707, w km 38+705. Poniesiony koszt robót to: 309 842,84 zł (środki Województwa Łódzkiego).</i> Miasto Rawa Mazowiecka <i>Budowa ulicy Żmichowskiej, długość 270 mb, koszt 403 738,63 zł,</i> <i>Budowa ulicy Konopnickiej, długość 260 mb, koszt 111 950,00 zł,</i> <i>Budowa nawierzchni drogowej sięgacza ulicy Skierniewickiej, koszt 96 900,49 zł.</i> Gmina Cielądz <i>Remont drogi gminnej w Niemglowach, koszt 42 106,00 zł,</i> <i>Remont dróg gminnych (utrwalenie betonem Gulki, Wisówka, Komorów, Łaszczyn, Zuski, Stolniki, Mroczkowice), koszt 79 242,56 zł,</i> <i>Przebudowa drogi gminnej Kuczyzna-Stolniki, koszt 580 167,04 zł,</i> <i>Przebudowa dróg gminnych nawierzchnia betonową współrealizowana ze środków funduszu sołeckiego, koszt 177 651,47 zł,</i> <i>Remont drogi gminnej w Ossowicach (nawierzchnia asfaltowa), koszt 24 973,92 zł,</i> Gmina Regnów <i>W 2018 roku wykonana została podbudowa pod drogę publiczną o długości 1100,00 mb o wartości inwestycji 174 069,13 zł.</i> Gmina Sadkowie <i>Przebudowa drogi gminnej Nr 113203E Paprotnia – Celinów, koszt 389 884,22 zł,</i> <i>Przebudowa drogi gminnej nr 113202E Sadkowie – Gogolin, koszt 34 266,82 zł,</i> <i>Przebudowa drogi gminnej nr 113206E Lutobory – gr. woj. mazowieckiego (Godzimierz), koszt 79 999,20 zł.</i>
--	--	--

3	Budowa i modernizacja ścieżek rowerowych	Miasto Rawa Mazowiecka Stacje naprawy rowerów z ławeczkami, lokalizacja – strategiczne punkty o największym zewnętrznym, tranzytowym, turystycznym ruchu rowerowym (zakup i posadowienie 5 stacji napraw rowerów wraz z ławeczkami) – zadanie wybrane do realizacji w ramach Budżetu Obywatelskiego, koszt 18 592,50 zł. Opracowanie dokumentacji technicznej i budowa ścieżki pieszorowerowej łączącej ulicę Łowicką z ulicą Sobieskiego w Rawie Mazowieckiej, koszt 82 410,00 zł.
4	Prowadzenie edukacji ekologicznej młodzieży i dorosłych w zakresie ochrony powietrza atmosferycznego i klimatu	Biała Rawska Program Edukacji Ekologicznej pn. "Wspólnie działamy na rzecz ochrony powietrza" realizowany w Szkole Podstawowej im. Fryderyka Chopina w Babsku. Program Edukacji Ekologicznej pn. "Trzy życiodajne żywioły - woda, powietrze, gleba" realizowany w Szkole Podstawowej im. Marii Konopnickiej w Starej Wsi. Smogowe pogaduszki o naszej gminie – edukacja ekologiczna mieszkańców gminy Biała Rawska. Miasto Rawa Mazowiecka W celu polepszenia warunków środowiskowych w których żyją mieszkańcy gmina podjęła działalność informacyjną w zakresie programu Czyste Powietrze. Działalność tę prowadzą pracownicy urzędu poprzez między innymi publikację informacji na temat programu na stronie internetowej poświęconej tematyce rewitalizacji. Dodatkowo w 2018 roku zorganizowano dwa spotkania informacyjne dla mieszkańców dla mieszkańców miasta.
5	Sukcesywna kontrola uciążliwych źródeł zanieczyszczeń	Miasto Rawa Mazowiecka Zakup sensorów jakości powietrza z usługą monitoringu powietrza, koszt 13 284,00 zł, Kontrola gospodarstw domowych na terenie miasta – 59 kontroli, z czego 57 zakończyło się bez uwag. WIOŚ w Łodzi W latach 2017-2018 na terenie powiatu rawskiego WIOŚ w Łodzi Delegatura w Skierniewicach przeprowadziło 3 kontrole podmiotów w zakresie ochrony powietrza. Nie wydano zarządzeń pokontrolnych.
6	Promocja i wzrost wykorzystania odnawialnych źródeł energii	Gmina Biała Rawska Wykonanie mikroinstalacji fotowoltaicznych odnawialnych źródeł energii do produkcji energii elektrycznej wyłącznie na potrzeby prywatnych budynków mieszkalnych jednorodzinnych i obiektów użyteczności publicznej na terenie Gminy Biała Rawska. Zakup i montaż instalacji fotowoltaicznych dla obiektów gminnych i prywatnych. W latach 2017-2018 na terenie gminy powstały łącznie 36 instalacji OZE.

7	Stosowanie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego odpowiednich zapisów, umożliwiających ograniczenie emisji PM10, PM2,5, benzo(alfa)pirenu dotyczących np. układu zabudowy zapewniającego przewietrzanie miast i wsi, wprowadzania zieleni ochronnej, zagospodarowania przestrzeni publicznej oraz ustalania sposobu zaopatrzenia w ciepło tam, gdzie to możliwe oraz w zabudowie nowo planowanej.	Zapisy w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego opracowywano zgodnie z przepisami ochrony środowiska i ustawy „antysmogowej”. Miasto Rawa Mazowiecka W miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego określono wskaźniki i parametry oraz zasady zagospodarowania, w tym zmierzające do ograniczenia emisji ze źródeł grzewczych opartych na węglu. Wprowadzono w terenach z zabudową produkcyjną m.in. obowiązek zachowania jakości środowiska na granicy działki budowlanej, do której inwestor posiada tytuł prawny, odpowiednich dla przeznaczenia terenu określonego dla działek sąsiednich oraz zakaz budowy zakładów stwarzających zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzi, a w szczególności zakładów stwarzających zagrożenie wystąpienia poważnej awarii przemysłowej w rozumieniu przepisów odrębnych.
---	---	--

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze Starostwa Powiatowego w Rawie Mazowieckiej oraz instytucji działających w zakresie szeroko pojętej ochrony środowiska na obszarze powiatu rawskiego, 2019

4.2. Zagrożenia hałasem

W zakresie oddziaływania hałasu w Programie Ochrony Środowiska dla Powiatu Rawskiego na lata 2017-2020 z perspektywą do 2024 roku założono realizację: 4 zadań własnych oraz 8 monitorowanych obejmujących budowę i modernizację dróg publicznych, monitoring klimatu akustycznego, kontrolę i wydawanie decyzji administracyjnych dotyczących ochrony przed nadmiernym hałasem.

W poniższych tabelach zestawiono stan realizacji zadań dotyczących oddziaływania hałasu na terenie powiatu rawskiego w latach 2017-2018 w zakresie zadań własnych i monitorowanych.

Tabela 3 Stan realizacji zadań własnych w zakresie oddziaływania hałasu na terenie powiatu rawskiego w latach 2017-2018

Cel średniookresowy do 2024 Podniesienie komfortu akustycznego mieszkańców powiatu		
L.p.	Zadania planowane do realizacji	Stan realizacji zadań na dzień 31.12.2018
1.	Realizacja zadań przewidzianych dla poprawy infrastruktury drogowej oraz organizacji ruchu w celu obniżenia emisji hałasu komunikacyjnego	Zadania przewidziane dla poprawy infrastruktury drogowej oraz organizacji ruchu w celu obniżenia emisji hałasu komunikacyjnego, przedstawiono w tabeli 2.
2.	Wprowadzanie pasów zieleni przy drogach, zieleni niskiej i wysokiej do wnętrz osiedlowych, instalowanie ekranów akustycznych przy trasach o największym natężeniu ruchu	W trakcie remontów dróg lub po ich wykonaniu inwestor lub zarządcy dróg sukcesywnie zapewnią nasadzenia zastępcze, w przypadku, gdy wymagały tego przepisy o ochronie przyrody.
3	Działania modernizacyjne, m.in. stosowanie dźwiękochłonnych elewacji budynków, stosowanie stolarki okiennej na okna o podwyższonym wskaźniku	Działania modernizacyjne, m.in. stosowanie dźwiękochłonnych elewacji budynków, stosowanie stolarki okiennej na okna o podwyższonym wskaźniku izolacyjności akustycznej wskazano w tabelach 2 i 3 dotyczących prac termomodernizacyjnych.

	<i>izolacyjności akustycznej właściwej ($R_w > 30\text{dB}$) w budynkach narażonych na ponadnormatywny hałas i nowobudowanych obiektach</i>	
4	<i>Edukacja ekologiczna w zakresie zapobiegania nadmiernej emisji hałasu w powiecie</i>	<i>Edukacja ekologiczna w zakresie zapobiegania nadmiernej emisji hałasu prowadzona jest na bieżąco, przy okazji edukacji dotyczących emisji do powietrza, gospodarki odpadami oraz ochrony przyrody.</i>

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze Starostwa Powiatowego w Rawie Mazowieckiej oraz instytucji działających w zakresie szeroko pojętej ochrony środowiska na obszarze powiatu rawskiego, 2019

Tabela 4 Stan realizacji zadań monitorowanych w zakresie oddziaływania hałasu na terenie powiatu rawskiego w latach 2017-2018

Cel średniookresowy do 2024 Podniesienie komfortu akustycznego mieszkańców powiatu		
L.p.	Zadania planowane do realizacji	Stan realizacji zadań na dzień 31.12.2018
1.	<i>Realizacja zadań przewidzianych dla poprawy infrastruktury drogowej oraz organizacji ruchu w celu obniżenia emisji hałasu komunikacyjnego</i>	<i>Zadania przewidziane dla poprawy infrastruktury drogowej oraz organizacji ruchu w celu obniżenia emisji hałasu komunikacyjnego, przedstawiono w tabeli 3.</i>
2.	<i>Wprowadzanie pasów zieleni przy drogach, zieleni niskiej i wysokiej do wnętrz osiedlowych, instalowanie ekranów akustycznych przy trasach o największym natężeniu ruchu</i>	<i>W trakcie remontów dróg lub po ich wykonaniu inwestor lub zarządcy dróg sukcesywnie zapewnił nasadzenia zastępcze w przypadku, gdy wymagały tego przepisy o ochronie przyrody.</i>
3.	<i>Działania modernizacyjne, m.in. stosowanie dźwiękochłonnych elewacji budynków, stosowanie stolarki okiennej na okna o podwyższonym wskaźniku izolacyjności akustycznej właściwej ($R_w > 30\text{dB}$) w budynkach narażonych na ponadnormatywny hałas i nowobudowanych obiektach</i>	<i>Działania modernizacyjne, m.in. stosowanie dźwiękochłonnych elewacji budynków, stosowanie stolarki okiennej na okna o podwyższonym wskaźniku izolacyjności akustycznej wskazano w tabelach 2 i 3 dotyczących prac termomodernizacyjnych.</i>
4.	<i>Edukacja ekologiczna w zakresie zapobiegania nadmiernej emisji hałasu w powiecie</i>	<i>Edukacja ekologiczna w zakresie zapobiegania nadmiernej emisji hałasu prowadzona była przy okazji innych tematów dotyczących zwiększenia świadomości ekologicznej mieszkańców powiatu rawskiego.</i>
5.	<i>Dostosowanie przedsiębiorstw do obowiązujących standardów emisji hałasu do środowiska</i>	<i>Dostosowanie przedsiębiorstw do obowiązujących standardów emisji hałasu do środowiska, odbywa się wówczas, jeżeli instalacja przekracza dopuszczalny poziom hałasu. Na terenie powiatu rawskiego w latach 2017-2018 nie stwierdzono przypadków nadmiernego hałasu z instalacji na terenie zakładów.</i>

6.	Kontrola przestrzegania przez zakłady przemysłowe poziomów hałasu określonych w decyzjach administracyjnych	Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Łodzi na terenie powiatu rawskiego w latach 2017-2018 przeprowadził 4 kontrole podmiotów gospodarczych w zakresie emisji hałasu do środowiska. W ramach kontroli wykonano 4 pomiary akustyczne, w tym 2 kontrole w porze nocnej. Wyniki kontroli nie wykazały przekroczeń, w związku z czym nie wystąpiono do Starosty o wydanie decyzji o dopuszczalnym poziomie hałasu.
7.	Dalszy, systematyczny monitoring poziomu hałasu w tym zwiększenie liczby punktów oraz doskonalenie metod pomiarów	Monitoring poziomu hałasu prowadzony jest Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Łodzi zgodnie z „Programem Państwowego Monitoringu Środowiska Województwa Łódzkiego na lata 2016-2020” w ramach podsystemu monitoringu hałasu. Badania w latach 2017-2018 nie objęły obszaru powiatu rawskiego. Ponadto zgodnie z informacjami GDDKiA w Łodzi w latach 2017-2018 nie prowadzono pomiarów hałasu komunikacyjnego na terenie powiatu rawskiego. Badania takie planowane są na rok 2020.
8.	Wyznaczanie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego obszarów chronionych przed hałasem	Zadanie realizowane jest przez gminy powiatu rawskiego w trakcie opracowania nowych lub zmienianych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. W okresie sprawozdawczym uchwalono 16 nowych lub zmienionych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze Starostwa Powiatowego w Rawie Mazowieckiej oraz instytucji działających w zakresie szeroko pojętej ochrony środowiska na obszarze powiatu rawskiego, 2019

4.3. Pola elektromagnetyczne

W zakresie oddziaływania pól elektromagnetycznych w Programie Ochrony Środowiska dla Powiatu Rawskiego na lata 2017-2020 z perspektywą do 2024 roku założono realizację: 1 zadania własnego oraz 3 zadań monitorowanych, obejmujących m.in.: monitoring pól elektromagnetycznych, kontrolę miejsc i lokalizacji źródeł promieniowania, w tym wprowadzenie zapisów do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. W poniższych tabelach zestawiono stan realizacji zadań dotyczących oddziaływania pól elektromagnetycznych na terenie powiatu rawskiego w latach 2017-2018 w zakresie zadań własnych i monitorowanych.

Tabela 5 Stan realizacji zadań własnych w zakresie oddziaływania pól elektromagnetycznych na terenie powiatu rawskiego w latach 2017-2018

Cel średniookresowy do 2024 Minimalizacja oddziaływania promieniowania elektromagnetycznego		
L.p.	Zadania planowane do realizacji	Stan realizacji zadań na dzień 31.12.2018
1.	Gromadzenie i analiza danych nt. instalacji emitujących pola elektromagnetyczne wymagających zgłoszeń	Zadania zaplanowane do realizacji przez Starostwo Powiatowe w Rawie Mazowieckiej jako organ analizujący i przyjmujący zgłoszenia instalacji emitujących pola elektromagnetyczne. W latach 2017-2018 Starosta Rawski przyjął 9 zgłoszeń, w tym 2 w 2017 r. i 7 w 2018 r – stacja bazowa telefonii komórkowej położona w miejscowości Rawa Mazowiecka przy ul. Plac Wolności 4 – data złożenia zgłoszenia 13.02.2017r.; – stacja bazowa telefonii komórkowej położona na działce nr 84/3 w miejscowości Wólka Babska, gm. Biała Rawska – data złożenia zgłoszenia 19.09.2017r.; – stacja bazowa telefonii komórkowej położona na działce nr 44/5 w miejscowości Żurawka, gm. Biała Rawska – data złożenia zgłoszenia 26.02.2018r.;

		– stacja bazowa telefonii komórkowej położona w miejscowości Rawa Mazowiecka przy ul. Opoczyńskiej 8 – data złożenia zgłoszenia 26.02.2018r.; – stacja bazowa telefonii komórkowej położona na działce nr 217/9 w miejscowości Stolniki, gm. Cielądz – data złożenia zgłoszenia 16.04.2018r.; – stacja bazowa telefonii komórkowej położona na działce nr 199 w miejscowości Grzymkowie, gm. Biała Rawska – data złożenia zgłoszenia 14.05.2018r.; – stacja bazowa telefonii komórkowej położona na działce nr 99/1 w miejscowości Nowy Regnów, gm. Regnów – data złożenia zgłoszenia 11.06.2018r.; – stacja bazowa telefonii komórkowej położona na działce nr 338 w miejscowości Sadkowie, gm. Sadkowie – data złożenia zgłoszenia 11.06.2018r.; – stacja bazowa telefonii komórkowej położona na działce nr 988 w miejscowości Księża Wola, gm. Rawa Mazowiecka – data złożenia zgłoszenia 20.08.2018r.;
--	--	--

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze Starostwa Powiatowego w Rawie Mazowieckiej oraz instytucji działających w zakresie szeroko pojętej ochrony środowiska na obszarze powiatu rawskiego, 2019

Tabela 6 Stan realizacji zadań monitorowanych w zakresie oddziaływania pól elektromagnetycznych na terenie powiatu rawskiego w latach 2017-2018

Cel średniookresowy do 2024 Minimalizacja oddziaływania promieniowania elektromagnetycznego		
L.p.	Zadania planowane do realizacji	Stan realizacji zadań na dzień 31.12.2018
1.	Prowadzenie cyklicznych kontrolnych badań poziomów promieniowania na obszarach o zwiększonym stopniu ryzyka	Zadania Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Łodzi w zakresie monitoringu promieniowania elektromagnetycznego określa Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity Dz. U. 2018 r., poz. 799 z późn. zmianami). Zgodnie z art. 123 powyższej ustawy oceny poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku i obserwacji zachodzących zmian dokonuje się w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska. Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska prowadzi okresowe badania poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku. Liczba stanowisk pomiarowych, rodzaj terenów na jakich prowadzi się pomiary oraz ich częstotliwość określona została w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 12 listopada 2007 r. w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia okresowych badań poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku (Dz. U. nr 221, poz. 1645). Rozporządzenie definiuje 3 podstawowe kategorie terenów, na których prowadzi się monitoring pól elektromagnetycznych: – centralne dzielnice lub osiedla miast o liczbie mieszkańców powyżej 50 tys., – pozostałe miasta, – tereny wiejskie. Na terenie powiatu rawskiego w 2017 r. zlokalizowano ogółem 4 punkty pomiarowe do badań pól elektromagnetycznych. Pomiary prowadzone są w 3 letnich cyklach badawczych. Zakres częstotliwości badanych pól elektromagnetycznych zawiera się w przedziale 0,3 ÷ 300 GHz. Dopuszczalna wartość natężenia pola elektromagnetycznego została określona w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku

		oraz sposobów sprawdzania dotrzymania tych poziomów (Dz. U. nr 192, poz. 1883). Dla powyższego zakresu wynosi ona $E = 7 \text{ V/m}$ dla składowej elektrycznej i $S = 0,1 \text{ W/m}^2$ dla gęstości mocy. W roku 2017 zapoczątkowano nową, trzyletnią serię pomiarów przewidzianą na lata 2017-2019. Na terenie powiatu badania prowadzono: – w miastach o liczbie mieszkańców poniżej 50 tys.: Biała Rawska, Rawa Mazowiecka; – na terenach wiejskich: Turobowice, Komorów. Wyniki przedstawiają się następująco: Biała Rawska ($<0,3 \text{ V/m}$), Rawa Mazowiecka ($<0,3 \text{ V/m}$), Turobowice ($<0,3 \text{ V/m}$), Komorów ($<0,3 \text{ V/m}$) przy dopuszczalnej normie 7 V/m.
2.	Uwzględnieniu w planach zagospodarowania przestrzennego zagadnienia dotyczące pól elektromagnetycznych (w trakcie zmian planów)	Zadanie realizowane jest przez gminy powiatu rawskiego w trakcie opracowania nowych lub zmienianych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. W okresie sprawozdawczym uchwalono 16 nowych/zmienionych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.
3.	Preferowanie mało konfliktowych lokalizacji źródeł promieniowania niejonizującego oraz w razie potrzeby wyznaczenie stref ograniczonego użytkowania w zakresie ochrony przed promieniowaniem elektromagnetycznym	W okresie sprawozdawczym nie było potrzeby wyznaczania wyznaczenie stref ograniczonego użytkowania w zakresie ochrony przed promieniowaniem elektromagnetycznym. Lokalizacja źródeł promieniowania niejonizującego odbywa się zgodnie z miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego gmin powiatu rawskiego oraz planem zagospodarowania przestrzennego dla województwa łódzkiego.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze Starostwa Powiatowego w Rawie Mazowieckiej oraz instytucji działających w zakresie szeroko pojętej ochrony środowiska na obszarze powiatu rawskiego, 2019

4.4. Gospodarowanie wodami

W zakresie gospodarki wodnej w Programie Ochrony Środowiska dla Powiatu Rawskiego na lata 2017-2020 z perspektywą do 2024 roku założono realizację: 1 zadania własnego oraz 6 zadań monitorowanych, obejmujących m.in.: poprawę systemu ostrzegania mieszkańców przed powodzią, wprowadzenie zapisów do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dotyczących terenów zalewowych i ich ochrony, poprawę retencji wodnej na terenie powiatu, budowa infrastruktury przeciwpowodziowej. W poniższych tabelach zestawiono stan realizacji zadań dotyczących oddziaływania pól elektromagnetycznych na terenie powiatu rawskiego w latach 2017-2018 w zakresie zadań własnych i monitorowanych.

Tabela 7 Stan realizacji zadań własnych w zakresie gospodarowanie wodami na terenie powiatu rawskiego w latach 2017-2018

Cel średniookresowy do 2024 Minimalizacja zagrożeń spowodowanych klęskami powodzi i suszy		
L.p.	Zadania planowane do realizacji	Stan realizacji zadań na dzień 31.12.2018
1.	Doskonalenie systemu wczesnego ostrzegania przed zjawiskami hydrologicznymi oraz meteorologicznymi	Od 2018 r. na terenie województwa łódzkiego działa Regionalny System Ostrzegania. Jest to usługa powiadamiania obywateli o lokalnych zagrożeniach nie tylko na stronach internetowych urzędów wojewódzkich, ale też w telewizji i aplikacjach na komórki. Komunikaty dotyczą różnego rodzaju lokalnych zagrożeń, jak np. klęski żywiołowe i sytuacje na drogach.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze Starostwa Powiatowego w Rawie Mazowieckiej oraz instytucji działających w zakresie szeroko pojętej ochrony środowiska na obszarze powiatu rawskiego, 2019

Tabela 8 Stan realizacji zadań monitorowanych w zakresie gospodarowanie wodami na terenie powiatu rawskiego w latach 2017-2018

Cel średniookresowy do 2024 Minimalizacja zagrożeń spowodowanych klęskami powodzi i suszy		
L.p.	Zadania planowane do realizacji	Stan realizacji zadań na dzień 31.12.2018
1.	Wyznaczanie i uwzględnianie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego ustaleń planów zarządzania ryzykiem powodziowym oraz granic obszarów zalewowych, w tym obszarów szczególnego zagrożenia powodzią, na których obowiązują zakazy wynikające z ustawy Prawo wodne	Zadanie realizowane jest przez gminy powiatu rawskiego w trakcie opracowania nowych lub zmienianych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. W okresie sprawozdawczym uchwalono 16 nowych/zmienionych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Nie było potrzeby uwzględniania ustaleń planów zarządzania ryzykiem powodziowym oraz granic obszarów zalewowych, w tym obszarów szczególnego zagrożenia powodzią, na których obowiązują zakazy wynikające z ustawy Prawo wodne.
2.	Przygotowanie planu zarządzania ryzykiem powodziowym	Od 2016 r. obowiązuje Plan zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły. Plan wszedł w życie na mocy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 18 października 2016 r. w sprawie przyjęcia Planu zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły (Dz. U. z 2016r. poz. 1841). Plan jw. zachowuje ważność zgodnie z art. 555 ust. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2017r. Prawo wodne (Dz.U. z 2018r., poz. 2268 ze zm.). Plan przeciwdziałania skutkom suszy W 2017 r. RZGW w Warszawie w ramach zadania pn.: „Opracowanie planów przeciwdziałania skutkom suszy w regionach wodnych w obszarze działania RZGW w Warszawie” opracował „Plan przeciwdziałania skutkom suszy w regionie wodnym Środkowej Wisły”. Plan ten został przyjęty obwieszczeniem Dyrektora RZGW w Warszawie w 2017 roku. Dla powiatu rawskiego przeanalizowano obszary poszczególnych gmin, odnosząc się do poziomu zagrożenia wystąpieniem zjawiska suszy w regionie wodnym Środkowej Wisły. Ocenę dokonano na podstawie pięciostopniowej skali, zaczynając od najmniejszej tj. brak, umiarkowany, znaczny, wysoki, bardzo wysoki. Gmina Biała Rawska – 36,1% powierzchni gminy oznaczono jako znaczny poziom, 63,9% jako wysoki poziom, Gmina Cielądz – 76% powierzchni gminy oznaczono jako znaczny poziom, 24% jako wysoki poziom, Gmina Rawa Mazowiecka – 94,5% powierzchni gminy oznaczono jako wysoki poziom, 5,5% jako bardzo wysoki poziom, Miasto Rawa Mazowiecka – 100% powierzchni miasta oznaczono jako wysoki poziom, Gmina Regnów – 86% powierzchni gminy oznaczono jako znaczny poziom, 14% jako wysoki poziom, Gmina Sadkowice – 39% powierzchni gminy oznaczono jako umiarkowany poziom, 61% jako znaczny poziom. Program działań ograniczający występowanie skutków suszy dla obszarów gmin powiatu rawskiego w regionie wodnym Środkowej Wisły obejmuje m.in.:

		Odbudowa/przebudowa systemów melioracyjnych z odwadniających na nawadniająco-odwadniające i budowa systemów melioracyjnych (nawadniająco-odwadniających) Zwiększanie retencji leśnej Budowa i rozbudowa systemów sieci wodociągowej oraz usprawnienie istniejących systemów wodociągowych Zwiększanie retencji na obszarach rolniczych Propagowanie zmiany struktury upraw rolniczych na gatunki i odmiany roślin uprawnych bardziej odpornych na suszę rolniczą oraz odpowiednie nawożenie gleb Zwiększenie retencji obszarów zurbanizowanych Racjonalizacja wykorzystania zasobów wodnych w przemyśle, w tym wprowadzenie rozwiązań związanych z wprowadzaniem zamkniętych obiegów wody i wodooszczędnych technologii produkcji Renaturyzacja koryt cieków i ich brzegów, przywracanie naturalnych meandrów oraz funkcji retencyjnych cieków Odtwarzanie obszarów starorzeczy i obszarów bagiennych Prowadzenie uprawowych zabiegów agrotechnicznych w sposób zapobiegający przesuszaniu gleby Tworzenie i ochrona roślinnych pasów ochronnych Weryfikacja pozwoleń wodnoprawnych na pobór wód Analiza możliwości usprawnienia reguł sterowania obiektami i urządzeniami wodnymi Tworzenie zadrzewień przydrożnych
3.	Poprawa stanu istniejącej infrastruktury przeciwpowodziowej	Na terenie powiatu rawskiego w latach 2017-2018 Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie Zarząd Zlewni w Piotrkowie Trybunalskim prowadził prace związane z regulacją przepływów na rzece Rokitnicy w km 12+562 (zastawka) w gminie Sadkowice. Ponadto w ramach prac konserwacyjnych wykonano bieżące utrzymanie koryt rzeki Rokitnicy na długości 8,011 km i rzeki Żelaznej na długości 1,565 km w granicach gminy Sadkowice.
4.	Budowa i modernizacja infrastruktury pozwalającej na zwiększenie retencji wody w sposób techniczny i nietechniczny	Na terenie powiatu rawskiego działają cztery Gminne Spółki Wodne: – Gminna Spółka Wodna w Rawie Mazowieckiej, Al. Konstytucji 3 Maja 32 96-200 Rawa Mazowiecka, – Gminna Spółka Wodna w Białej Rawskiej, ul. Jana Pawła II 57 96-230 Biała Rawska, – Gminna Spółka Wodna w Sadkowicach, Sadkowice 129A 96-206 Sadkowice, – Gminna Spółka Wodna w Regnowie, Regnów 95 96-232 Regnów
5.	Modernizacja urządzeń i budowli hydro technologicznych i zwiększenie bezpieczeństwa przeciwpowodziowego	W latach 2017-2018 Gminne Spółki Wodne działające na terenie powiatu rawskiego wykonały szereg prac związanych z konserwacją urządzeń melioracji wodnych szczegółowych oraz usuwaniem awarii na urządzeniach melioracyjnych.
6.	Doskonalenie systemu wczesnego ostrzegania przed zjawiskami hydrologicznymi oraz meteorologicznymi	Od 2018 r. na terenie województwa łódzkiego działa Regionalny System Ostrzegania. Jest to usługa powiadamiania obywateli o lokalnych zagrożeniach nie tylko na stronach internetowych urzędów wojewódzkich, ale też w telewizji i aplikacjach na komórki. Komunikaty dotyczą różnego rodzaju lokalnych zagrożeń, jak np. klęski żywiołowe i sytuacje na drogach.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze Starostwa Powiatowego w Rawie Mazowieckiej oraz instytucji działających w zakresie szeroko pojętej ochrony środowiska na obszarze powiatu rawskiego, 2019

4.5. Gospodarka wodno-ściekowa

W zakresie gospodarki wodno-ściekowej w Programie Ochrony Środowiska dla Powiatu Rawskiego na lata 2017-2020 z perspektywą do 2024 roku założono realizację: 1 zadania własnego oraz 9 zadań monitorowanych obejmujących m.in.: budowę i modernizację kanalizacji sanitarnej, oczyszczalni ścieków, sieci wodociągów, stacji uzdatniania wody itp.

W poniższych tabelach zestawiono stan realizacji zadań dotyczących gospodarki wodno-ściekowej na terenie powiatu rawskiego w latach 2017-2018 w zakresie zadań własnych i monitorowanych.

Tabela 9 Stan realizacji zadań własnych w zakresie gospodarki wodno-ściekowej na terenie powiatu rawskiego w latach 2017-2018

Cel średniookresowy do 2024 Ochrona zasobów i poprawa stanu wód podziemnych oraz powierzchniowych		
L.p.	Zadania planowane do realizacji	Stan realizacji zadań na dzień 31.12.2018
1.	Sukcesywna modernizacja i budowa systemów kanalizacji deszczowej wraz z urządzeniami podczyszczającymi	Zadanie realizowane jest przy okazji inwestycji drogowych, szczegółowo opisanych w tabeli 2.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze Starostwa Powiatowego w Rawie Mazowieckiej oraz instytucji działających w zakresie szeroko pojętej ochrony środowiska na obszarze powiatu rawskiego, 2019

Tabela 10 Stan realizacji zadań monitorowanych w zakresie gospodarki wodno-ściekowej na terenie powiatu rawskiego w latach 2017-2018

Cel średniookresowy do 2024 Ochrona zasobów i poprawa stanu wód podziemnych oraz powierzchniowych		
L.p.	Zadania planowane do realizacji	Stan realizacji zadań na dzień 31.12.2018
1.	Optimalizacja zużycia wody poprzez zapobieganie stratom wody na przesyle oraz wprowadzanie zamkniętych obiegów wody w przemyśle i oszczędne korzystanie z wody przez indywidualnych użytkowników	W celu weryfikacji zaplanowanego zadania posłużono się danymi Głównego Urzędu Statystycznego dotyczącymi zużycia wody w gospodarstwach domowych i w przemyśle, na terenie powiatu rawskiego w latach 2017-2018. Zużycie wody w gospodarstwach domowych w 2017 r. wyniosło 2 055,3 tys. m³, natomiast w 2018 r. 2 095,8 tys. m³. Jest to wzrost o niecałe 2% tj. 40,5 tys. m³. W tym samym czasie w przemyśle zużyto w 2017 r. 63 tys. m³, natomiast w 2018 r. 108 tys. m³. Jest to wzrost o 40% tj. 45 tys. m³.
2.	Sukcesywna modernizacja i budowa systemów kanalizacji deszczowej wraz z urządzeniami podczyszczającymi	Zadanie realizowane jest przy okazji inwestycji drogowych, szczegółowo opisanych w tabeli 3. Rawskie Wodociągi i Kanalizacja Sp. z o.o. Budowa kanalizacji deszczowej w ulicy Aleksandrówka (łącznie koszt zadania: 3.127.276,25 zł netto; koszt w roku 2018: 2.264.246,28 zł netto; dofinansowanie ze środków umorzenia pożyczki (w kwocie 1.244.261,76 zł netto), udzielonej przez WFOŚiGW w Łodzi). Inwestycja polegała na zaprojektowaniu i wykonaniu robót budowlanych w zakresie budowy odwodnienia dla ulicy Aleksandrówka w Rawie Mazowieckiej - kanału deszczowego wraz z montażem urządzenia do podczyszczania wód deszczowych. Budowa kanalizacji deszczowej w ul. Żmichowskiej i Konopnickiej (współfinansowanie z Urzędem Miasta Rawa Mazowiecka; wartość zadania finansowanego przez RAWiK: 613.422,03 zł netto; koszty w roku 2018: 338.594,41 zł netto ze środków własnych „RAWiK”).

		Zadanie inwestycyjne polegało na budowie odwodnienia ulicy Konopnickiej i Żmichowskiej wraz z budową dróg w Rawie Mazowieckiej. W wyniku przeprowadzonej inwestycji zostały wybudowane kanały deszczowe o średnicy 200 i 250 mm i łącznej długości 394 m oraz 14 szt. wpustów deszczowych. Ponadto zostały wybudowane drogi i zjazdy do posesji dla całej ulicy Konopnickiej (odcinek od ul. Prusa do ulicy Żmichowskiej) i całej ulicy Żmichowskiej (odcinek od ulicy Tulipanowa do ul. Tomaszowska). Zamówienie zostało wykonane w kwietniu 2018 r.
3.	Monitoring wód podziemnych i powierzchniowych zgodnie z Programem Państwowego Monitoringu Środowiska województwa łódzkiego	Zgodnie z ustawą Prawo wodne celem prowadzenia monitoringu wód powierzchniowych jest pozyskanie informacji o stanie wód w dorzeczych dla potrzeb planowania w gospodarowaniu wodami oraz oceny osiągania celów środowiskowych. Zgodnie z Ramową Dyrektywą Wodną (RDW), badania prowadzi się w 6-letnich cyklach Planów Gospodarowania Wodami (PGW). Rok 2017 był drugim w trzecim trzyletnim okresie obowiązywania Planów Gospodarowania Wodami w latach 2016-2021. Badania prowadzono zgodnie z Aneks nr 1 do „Programu państwowego monitoringu środowiska województwa łódzkiego na lata 2016-2020”, którego realizacja stanowiła podstawę oceny stanu wód. Sieć monitoringu wód powierzchniowych została zaplanowana na podstawie rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 19 lipca 2016 r. w sprawie form i sposobu prowadzenia monitoringu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych (Dz. U. poz. 1178). Oprócz klasyfikacji stanu jednolitych części wód (jcw), czyli oddzielnych i znaczących elementów wód powierzchniowych takich jak rzeka, część rzeki, zbiornik zaporowy itp., klasyfikacji jakości wód dokonuje się też w poszczególnych punktach pomiarowo – kontrolnych (ppk). Na ocenę stanu wód składa się klasyfikacja ich stanu/potencjału ekologicznego oraz stanu chemicznego. W latach 2017 - 2018 na terenie powiatu rawskiego w ramach programu monitoringu wód płynących przeprowadzono badania jcw: Rawka od Krzemionki do Białki, Rawka od Białki do Korabiewki bez Korabiewki, Białka. Nie badano pozostałych jcw tj. Rawka od źródeł do Krzemionki bez Krzemionki, Rylka, Krzemionka. Badania prowadzono w programie monitoringu diagnostycznego oraz monitoringu operacyjnego, które umożliwiły dokonanie wstępnych ocen: stanu ekologicznego, stanu chemicznego, stanu fizykochemicznego, stanu hydromorficznego, oceny przydatności do bytowania ryb oraz oceny podatności na eutrofizację, oceny eutrofizacji ze źródeł komunalnych. Analiza wyników badań, jakości wód powierzchniowych w wybranych punktach monitoringowych wskazuje, iż wody powierzchniowe przepływające przez teren powiatu rawskiego posiadały wody poniżej stanu dobrego (stan jednolitej części wód powierzchniowych – zły). Do elementów mających wpływ na złą jakość wód powierzchniowych należą elementy fizykochemiczne (przekroczenia: związki benzenu) oraz biologiczne (przekroczenia: fitobentos). Celem monitoringu jakości wód podziemnych jest dostarczenie informacji o stanie chemicznym wód, śledzenie jego zmian oraz sygnalizacja zagrożeń, na potrzeby zarządzania zasobami wód podziemnych i oceny skuteczności podejmowanych działań ochronnych związanych z osiągnięciem dobrego stanu ekologicznego, określonego przez Ramową Dyrektywę Wodną (RDW). W okresie sprawozdawczym nie prowadzono monitoringu jakości wód podziemnych na terenie powiatu rawskiego.

4.	Wparcie finansowe dla gospodarstw realizujących przydomowe oczyszczalnie ścieków (ok. 500 szt.)	W okresie sprawozdawczym gminy na terenie powiatu rawskiego nie realizowały zadania.
5.	Budowa, rozbudowa i modernizacja komunalnych oczyszczalni ścieków oraz systemów kanalizacyjnych zgodnie z planem przyjętym w Krajowym Programie Oczyszczania Ścieków Komunalnych (KPOŚK), w tym szczególnie na obszarach wiejskich	Rawskie Wodociągi i Kanalizacja Sp. z o.o. Zakup i montaż wagi samochodowej na Oczyszczalni ścieków Żydymice (zadanie w ramach Projektu pn. „Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej w aglomeracji Rawa Mazowiecka Faza II; wartość zadania: 116.000,00 zł netto, dofinansowanie z Funduszu Spójności w kwocie 98.600,00 zł netto). Przedmiotem inwestycji było kompleksowe wykonanie: projektu, transport, montaż, wybudowanie i uruchomienie wagi samochodowej naziemnej, najazdowej z podjazdami.
6.	Rozbudowa i modernizacja sieci wodociągowej	Budowa wodociągu w ul. Staffa, Żeromskiego, Krasickiego, Dąbrowskiej (łączny koszt zadania: 335.250,00 zł netto; koszt w roku 2018: 320.175,00 zł netto; dofinansowanie ze środków umorzenia pożyczki (w kwocie 240.000,00 zł netto), udzielonej przez WFOŚiGW w Łodzi). Zadanie inwestycyjne polegało na budowie sieci wodociągowej w układzie pierścieniowy i rozgałęźnym dla terenu osiedla mieszkaniowego w rejonie w ulic: Krasickiego, Staffa, Żeromskiego, Dąbrowskiej oraz odcinków od ul. Fredry (wraz z odejściami bocznymi do granicy nieruchomości) w Rawie Mazowieckiej. W wyniku przeprowadzonej inwestycji została wybudowana nowa sieć wodociągowa: o średnicy 110mm i długości 1239,8 1m oraz odejścia boczne do granicy posesji o średnicy 40 i długości 520,28 m łącznie 88 szt. Zamówienie zostało wykonane terminowo tj. w kwietniu 2018 r. Zadanie inwestycyjne polegało na budowie wraz z projektowaniem odwodnienia dla ulicy Aleksandrówka w Rawie Mazowieckiej. W wyniku przeprowadzonej inwestycji zostały wybudowane nowe kanały deszczowe: o średnicy 1000mm i długości 699,94m, o średnicy 600 i długości 84,49, o średnicy 300 i długości 26,47 m i o średnicy 200 i długości 198,97 oraz 57 szt. wpustów deszczowych. Ponadto w ramach zamówienia zamontowano osadnik i separator przy wylocie ww. kanałów deszczowych do odbiornika rzeki Rylki, wystarczającego do podczyszczania nominalnej ilości ścieków $Q = 187,2 \text{ l/s}$. Montaż dodatkowej komory odsiarczającej na instalacji odsiarczania biogazu na Oczyszczalni ścieków Żydymice (koszt 95.000,00 zł netto ze środków własnych „RAWiK”). Przedmiotem inwestycji było wykonanie, dostawa i montaż kompletnej komory odsiarczalnika biogazu, przeprowadzenie próby szczelności po wykonanym montażu, włączenie nowej komory do ciągu technologicznego oraz szkolenie pracowników obsługi i przekazanie wymaganych dokumentów w tym rysunków konstrukcyjnych (formacie dwg i PDF) i DTR. Przłączenie instalacji modułu kogeneracyjnego na Oczyszczalni ścieków Żydymice do systemu dyspozytorskiego WINDEX (koszt 110.000,00 zł netto ze środków własnych „RAWiK”). Wykonanie układów zabezpieczeń i telemechaniki oraz modernizacja układów pomiarowych w stacji transformatorowej w celu przłączenia modułu kogeneracyjnego do sieci OSD na obiekcie Oczyszczalni Ścieków. Zgodnie z Ustawą z dnia 20 lutego 2015 r. o odnawialnych źródłach energii wytwarzanie energii elektrycznej w jednostce kogeneracyjnej typ HE-EC-190/245-MG190-B o mocy 190 kWe zainstalowanej w oczyszczalni ścieków wymagało wpisu do rejestru małych instalacji prowadzonego przez Urząd Regulacji Energetyki. Wpis do rejestru małych instalacji umożliwia pozyskanie świadectw pochodzenia z wysokosprawnej kogeneracji. Warunkiem

	niezbędnym do złożenia wniosku o dokonanie wpisu do rejestru małych instalacji jest przyłączenie jednostki kogeneracyjnej do sieci dystrybucyjnej PGE zgodnie z warunkami przyłączenia nr 6562/10/204 i umową nr 6562/10/2014 o przyłączenie do sieci dystrybucyjnej. Wykonanie umowy nr 6562/10/2014 o przyłączenie do sieci dystrybucyjnej spowodowało konieczność wykonania prac modernizacyjnych w stacji transformatorowej oczyszczalni ścieków zgodnie z warunkami przyłączenia. Rozbudowa systemu sterowania i automatyki Ujęcia wody Boguszyce i SUW Kolejowa (zadanie w ramach Projektu pn. „Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej w aglomeracji Rawa Mazowiecka Faza II wartość zadania: 61.890,87 zł netto; koszt w roku 2018: 58.796,33 zł netto, dofinansowanie z Funduszu Spójności w kwocie 49.976,88 zł netto) Modernizacja systemu automatyki i sterowania dla Ujęć Wody w Boguszycach i Stacji Uzdatniania Wody przy ul. Kolejowej w Rawie Mazowieckiej. Zmodernizowany układ automatyki i sterowania zapewnił współpracę istniejących ujęć wody w Boguszycach (UW Boguszyce) ze Stacją Uzdatniania Wody przy ul. Kolejowej 9 (SUW Kolejowa) oraz zapewnił automatyczną pracę Stacji Uzdatniania Wody z dostarczeniem wody do miejskiej sieci wodociągowej w Rawie Mazowieckiej o określonych parametrach, z monitoringiem pracy obiektów, archiwizacją danych z obiektów, a w razie konieczności wysyłaniem informacji o stanach alarmowych do pracowników obsługi. Budowa modułu kogeneracyjnego na terenie oczyszczalni ścieków Żydowice (zadanie w ramach Projektu pn. „Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej w aglomeracji Rawa Mazowiecka Faza II wartość zadania: 1.363.231,10 zł netto; dofinansowanie z Funduszu Spójności w kwocie 1.103.300,00 zł netto). Odnawialne źródło energii tj. silnik kogeneracyjny, który od lutego 2017 r. pozyskuje z powstałego w procesie oczyszczania biogazu, energię elektryczną i ciepłą do obsługi obiektów oczyszczalni. Gmina Cielądz Budowa stacji uzdatniania wody w Cielądzu wraz z budową i przebudową wodociągu oraz budową kanalizacji sanitarnej w ramach projektu „Poprawa gospodarki wodno-ściekowej na terenie gminy Cielądz”, poniesiony koszt w 2018 r. 1 590 976,05 zł, koszt dotacji z WFOŚiGW 212 694,00 zł. Gmina Biała Rawska Budowa kanalizacji sanitarnej w ul. Topolowej i Polnej w Białej Rawskiej – poprawa warunków życia mieszkańców z realizacją w latach 2018-2019. W roku 2018 wydatkowano kwotę 4 797,00 zł. Zgodnie z umową z Urzędem Marszałkowskim w Łodzi zostały wykonane i zamontowane w terenie trzy tablice informacyjne o realizacji projektu. W pierwszym przetargu na wykonanie projektu i budowę kanalizacji sanitarnej w Białej Rawskiej ceny znacznie wybiegały powyżej wartość szacunkową. Decyzję o podpisaniu umowy przełożono na rok 2019. Budowa sieci wodociągowej w gminie Biała Rawska wraz z oczyszczalnią ścieków w Błażejewicach oraz przebudowa SUW w Babsku. W 2017 roku wydatkowano kwotę 290 005,00 zł na budowę sieci wodociągowej Nowe Przyłuski – Stara Wieś. W 2018 roku wydatkowano kwotę 3 495 631,61 zł na budowę sieci wodociągowej Dańków – Byki – Pachy i przyłącza wodociągowego do Szkoły w Pachach, sieć wodociągowa Podseńdrowice - Dańków i przyłącza do Ośrodka Zdrowia i remizy OSP w Dańkowie oraz sieć wodociągowa Dańków – Rzeczków – Błażejewice i przyłącza do Szkoły
--	---

		Podstawowej. W listopadzie 2018 roku poszczególne odcinki wodociągów zostały przekazane do eksploatacji zakładowi komunalnemu. Ponadto wykonano przebudowę SUW w Babsku, którą również przekazano do eksploatacji zakładowi komunalnemu. Zadania dofinansowane z PROW 2014-2020 w wysokości 1 769 459,00 zł. Gmina Regnów Budowa ujęcia wód podziemnych (studnia głębinowa Nr 1a) dla potrzeb wodociągu wiejskiego w miejscowości Regnów, koszt 124 763,50 zł, Przebudowa i rozbudowa sieci wodociągowej w Regnowie, wykonanie projektu budowlanego oraz wykonanie odcinka sieci na działkach powstałych po scaleniu – koszt 66 551,74 zł.
7.	Edukacja mieszkańców gmin w zakresie racjonalnego gospodarowania zasobami wodnymi na poziomie gospodarstwa domowego (propagowanie postaw i zachowań motywujących ludność do oszczędzania wody)	Edukacja Ekologiczna prowadzona w latach 2017/2018 przez Rawskie Wodociągi i Kanalizacja Sp. z o.o. Celem ogólnym działań edukacyjnych prowadzonych wśród mieszkańców przez Rawskie Wodociągi jest podnoszenie poziomu świadomości ekologicznej i kształtowanie postaw ekologicznych społeczeństwa poprzez promowanie zasad zrównoważonego rozwoju. <u>Konkursy ekologiczne</u> Kwiecień 2017 r. – Konkurs fotograficzny pn. „Zródł wodny w obiektywie”, to działanie dedykowane dla gimnazjalistów. Prace konkursowe były przygotowywane przez grupę (klasę) na nośnikach elektronicznych w postaci prezentacji filmowej trwającej około 3-5 min. Tematyka prac obejmowała zagadnienia dotyczące problematyki ochrony ilości i jakości zasobów wodnych w kontekście ochrony środowiska i zdrowia publicznego, mając na uwadze korzyści wynikające z użytkowania źródeł (poidleek wody pitnej) zamontowanych przez „RAWiK” min. w szkołach gimnazjalnych. Do konkursu przystąpiły cztery klasy gimnazjalne z Rawy Mazowieckiej. Marzec 2018 r. – Konkurs był dedykowany dla dzieci i młodzieży ze szkół podstawowych w Rawie Mazowieckiej w trzech kategoriach wiekowych. Najmłodsi uczestnicy mieli do wykonania prace plastyczne w formie plakatu lub komiksu pt. „Sposoby ochrony zasobów wodnych w Rawie Mazowieckiej”, uczniowie klas IV – VI przygotowali prace pisemne w formie wiersza, rymowanki i hasła reklamowego pt. „Pij rawską kranówkę dla wspólnego dobra”, natomiast uczniowie z klas VII – Gimnazjum przygotowali prezentację pod hasłem: „Obudź się, czas się włączyć do rawskiego wodociągu”. Październik/listopad 2018 r. – Konkurs był dedykowany dla mieszkańców Miasta Rawa Mazowiecka pt. „Jesteśmy EKO – Aktywnie dbamy o zasoby wody w naszym mieście”. W konkursie wzięły udział rodziny z Rawy Mazowieckiej. Konkurs polegał na wyróżnieniu ciekawych działań proekologicznych, uwiecznionych przez uczestników konkursu w formie fotografii wraz z hasłem i krótkim opisem. <u>Projekty warsztatowo-szkoleniowe</u> W systemie ciągłym zachęcano placówki szkolne do udziału w jednej z form edukacji ekologicznej organizowanej przez Spółkę „RAWiK” jakimi są terenowe warsztaty na obiektach Stacji Uzdatniania Wody przy ul Kolejowej w Rawie Mazowieckiej i Miejskiej Oczyszczalni Ścieków w Żydomicach, gdzie uczestnicy mogą poznać zasady obiegu wody i funkcjonowania specjalistycznych urządzeń. Warsztaty na stacji Uzdatniania Wody przy ul. Kolejowej, odbywają się w systemie ciągłym na terenie nowoczesnej, zmodernizowanej

		Stacji Uzdatniania Wody przy ul. Kolejowej w Rawie Mazowieckiej. W czasie prelekcji pracownik „RAWiK” przybliży uczniom sposób działania całej sieci wodociągowej w Rawie Mazowieckiej. Ścieżka edukacyjna na miejskiej oczyszczalni ścieków w Żydomicach. Podstawowym celem ścieżki edukacyjnej RAWiK jest podniesienie wśród młodzieży z terenu powiatu rawskiego i ościennych świadomości funkcjonowania człowieka w środowisku w kontekście wykorzystywanych zasobów oraz generowanych zanieczyszczeń. Grupę docelową tworzą przede wszystkim uczniowie głównie z terenu powiatu rawskiego. Zajęcia na ścieżce edukacyjnej dotyczą przede wszystkim działalności oczyszczalni, stopni oczyszczania, sposobów oczyszczania ścieków. Zostają również omawiane rodzaje produktów ubocznych, jakie otrzymujemy w czasie oczyszczania - biogaz, osady. Lekcje prowadzone na terenie oczyszczalni uświadamiają zwiedzającym, jaki wpływ mają oni sami na produkcję ścieków i jak można to zmienić. Ścieżka edukacyjna „Eko-Filtrem do Rawki”, na pewno mieści się w kategorii innowacyjnych i niekonwencjonalnych przedsięwzięć z zakresu edukacji ekologicznej. Realizacja tego typu zadań edukacyjnych o takim wymiarze pozytywnie wpłynie na rozwój dzieci i młodzieży szkolnej. <u>Poligrafia reklamowa</u> Cyklicznie przynajmniej raz w roku są publikowane artykuły w prasie nt. prowadzonych przez spółkę działań edukacyjnych. W 2018 roku powstały dodatkowo broszury i ulotki nt. edukacji ekologicznej prowadzonej wśród dzieci i młodzieży. Poligrafia została rozdysponowana w sierpniu 2018 r. podczas imprezy plenerowej zorganizowanej dla mieszkańców przez Spółkę „RAWiK” na terenie zbiornika wodnego „Tatar” w Rawie Mazowieckiej. Ponadto są przygotowywane plakaty, które są dystrybuowane w formie elektronicznej i papierowej, informujące o wydarzeniach, konkursach, warsztatach związanych z edukacją ekologiczną.
8.	Rozpoznanie problemu starych studni gospodarskich – ewidencja i zabezpieczenie przed zanieczyszczeniem	Zadanie nie było realizowane w okresie sprawozdawczym.
9.	Organizacja cyklu spotkań z rolnikami w zakresie propagowania tzw. dobrych praktyk rolniczych w celu zmniejszenia zanieczyszczeń obszarowych przez związki biogenne	Zadania nie było realizowane w okresie sprawozdawczym.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze Starostwa Powiatowego w Rawie Mazowieckiej oraz instytucji działających w zakresie szeroko pojętej ochrony środowiska na obszarze powiatu rawskiego, 2019

4.6. Gospodarowanie zasobami geologicznymi

W zakresie ochrony zasobów geologicznych w Programie Ochrony Środowiska dla Powiatu Rawskiego na lata 2017-2020 z perspektywą do 2024 roku założono realizację: 1 zadania własnego oraz 1 zadania monitorowanego, obejmujących m.in.: kontrolę realizacji koncesji na wydobywanie kopalin ze złóż, wprowadzenie zapisów do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego o niezagospodarowywaniu terenów nieeksploatowanych złóż. W poniższych tabelach zestawiono stan realizacji zadań dotyczących ochrony zasobów geologicznych na terenie powiatu rawskiego w latach 2017-2018 w zakresie zadań własnych i monitorowanych.

Tabela 11 Stan realizacji zadań własnych w zakresie ochrony zasobów geologicznych na terenie powiatu rawskiego w latach 2017-2018

Cel średniookresowy do 2024 Ochrona zasobów złóż przez oszczędne i zrównoważone gospodarowanie		
L.p.	Zadania planowane do realizacji	Stan realizacji zadań na dzień 31.12.2018
1.	Kontrola realizacji koncesji na wydobywanie kopalin ze złóż	W latach 2017 – 2018 Starosta Rawski nie dokonywał zmian oraz nie wydawał decyzje/koncesje na wydobywanie kopalin.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze Starostwa Powiatowego w Rawie Mazowieckiej oraz instytucji działających w zakresie szeroko pojętej ochrony środowiska na obszarze powiatu rawskiego, 2019

Tabela 12 Stan realizacji zadań monitorowanych w zakresie ochrony zasobów geologicznych na terenie powiatu rawskiego w latach 2017-2018

Cel średniookresowy do 2024 Ochrona zasobów złóż przez oszczędne i zrównoważone gospodarowanie		
L.p.	Zadania planowane do realizacji	Stan realizacji zadań na dzień 31.12.2018
1.	Wprowadzenie zapisów planów zagospodarowania przestrzennego gmin o niezagospodarowywaniu terenów nieeksploatowanych złóż	Zadanie realizowane jest przez gminy powiatu rawskiego w trakcie opracowania nowych lub zmienianych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. W okresie sprawozdawczym uchwalono 16 nowych/zmienionych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Nie uwzględniano w terenów nieeksploatowanych złóż.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze Starostwa Powiatowego w Rawie Mazowieckiej oraz instytucji działających w zakresie szeroko pojętej ochrony środowiska na obszarze powiatu rawskiego, 2019

4.7. Ochrona gleb

W zakresie ochrony gleb w Programie Ochrony Środowiska dla Powiatu Rawskiego na lata 2017-2020 z perspektywą do 2024 roku założono realizację: 1 zadania własnego oraz 6 zadań monitorowanych, obejmujących m.in.: identyfikacja potencjalnych historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi oraz sporządzenia wykazu zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska, realizacja programu rolnośrodowiskowego, upowszechnianie dobrych praktyk rolniczych, ochrona przed erozją wietrzną, ograniczenie redukcji wartościowych powierzchni gruntów rolnych przez odpowiednie zapisy w planach zagospodarowania przestrzennego, działania edukacyjno – szkoleniowe, a także promocyjne powiatu rawskiego jak i samych Gmin.

W poniższych tabelach zestawiono stan realizacji zadań dotyczących ochrony gleb na terenie powiatu rawskiego w latach 2017-2018 w zakresie zadań własnych i monitorowanych.

Tabela 13 Stan realizacji zadań własnych w zakresie ochrony gleb na terenie powiatu rawskiego w latach 2017-2018

Cel średniookresowy do 2024 Ochrona gleb		
L.p.	Zadania planowane do realizacji	Stan realizacji zadań na dzień 31.12.2018
1.	Identyfikacja potencjalnych historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi oraz sporządzenia wykazu zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska	W 2018 roku został sporządzony Wykaz potencjalnych historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi na terenie gmin: Rawa Mazowiecka, Cielądz, Regnów, Sadkowiec, Miasto Rawa Mazowiecka, Miasto i Gmina Biała Rawska w powiecie rawskim. W wyniku przeprowadzenia takiej identyfikacji sporządzono wykaz terenów (50 obszarów badawczych), gdzie spodziewano się występowania historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi, które mogły potencjalnie spowodować powstanie historycznych zanieczyszczeń gleby i ziemi, tj. wielkoskalowe zespoły inwentarskie dla chowu trzody chlewnej lub drobiu, obiekty magazynowania i dystrybucji paliw płynnych. Spośród wytypowanych 50 terenów potencjalnych historycznych zanieczyszczeń wyodrębniono 25 w obszarze wszystkich miast i gmin powiatu rawskiego, w tym 10 w obrębie miast Rawy Mazowieckiej i Białej Rawskiej i 15 w obszarze gmin, głównie w obszarze gminy Biała Rawska i Rawa Mazowiecka. W wytypowanych punktach wykonano wstępne badania dla ustalenia stopnia zanieczyszczenia stropowej części środowiska gruntowego w zakresie substancji powodujących ryzyko. Wykonane badania geosozologiczne dla wytypowanych 25 punktów nie potwierdziły występowania historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi. Pozostałe 25 punktów planuje się objąć badaniami w roku 2020.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze Starostwa Powiatowego w Rawie Mazowieckiej oraz instytucji działających w zakresie szeroko pojętej ochrony środowiska na obszarze powiatu rawskiego, 2019

Tabela 14 Stan realizacji zadań monitorowanych w zakresie ochrony gleb na terenie powiatu rawskiego w latach 2017-2018

Cel średniookresowy do 2024 Ochrona gleb		
L.p.	Zadania planowane do realizacji	Stan realizacji zadań na dzień 31.12.2018
1.	Realizacja programu rolnośrodowiskowego	Zadanie realizowane przez ARiMR w Łodzi. Na terenie powiatu rawskiego rolnicy korzystają z działania objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 realizowanego zgodnie z rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 18 marca 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „Działanie rolno-środowiskowo-klimatyczne” (Dz. z 2015 r., poz. 415 późn. zm.).
2.	Rekultywacja gleb zdewastowanych i zdegradowanych, przywracająca im funkcje przyrodnicze, rekreacyjne lub rolne	W 2018 roku Starosta Rawski wydał dwie decyzje dotyczące rekultywacji terenu w kierunku przemysłowym w miejscowości Stara Wojska w gminie Rawa Mazowiecka.
3.	Upowszechnianie dobrych praktyk rolniczych	Zadanie realizowane przez Łódzki Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Bartoszewicach (ŁODR). W latach 2017-2018 ŁODR prowadził szereg działań zarówno na terenie siedziby, jak i różnych miejscach powiatu rawskiego, gdzie były realizowane przez doradców

		Powiatowego Zespołu Doradztwa Rolniczego w Rawie Mazowieckiej, w tym m.in.: – organizacja spotkań z rolnikami w zakresie propagowania dobrych praktyk rolniczych w celu zmniejszenia zanieczyszczeń obszarowych przez wiązki biogenne, – ochrona przed erozją wodną poprzez prowadzenie odpowiednich zabiegów agrotechnicznych i wprowadzenie zalesień obszarowych na glebach o najniższych klasach bonitacyjnych, – promocja rolnictwa ekologicznego i agroturystyki poprzez działania edukacyjno-szkoleniowe a także promocyjne, – upowszechnianie dobrych praktyk rolniczych, – promocja działań proekologicznych dla rolników.
4.	Ochrona przed erozją wietrzną m.in. poprzez prowadzenie odpowiednich zabiegów agrotechnicznych i wprowadzenie zalesień na glebach o najniższych klasach bonitacji	W latach 2017-2018 na terenie powiatu rawskiego zadanie było realizowane przez prywatnych właścicieli lasów niebędących własnością Skarbu Państwa. Zgodnie z informacjami przeklasyfikowano grunty rolne na las na łącznej powierzchni 11,03 ha, w tym: – zalesienia z PROW – przeklasyfikowanie gruntów z roli na las o powierzchni 4,3 ha w 2017 r. (gm. Cielądz), – zalesienia z PROW – przeklasyfikowanie gruntów z roli na las o powierzchni 6,73 ha w 2018 r. (gm. Cielądz).
5.	Ograniczenie redukcji wartościowych powierzchni gruntów rolnych przez odpowiednie zapisy w planach zagospodarowania przestrzennego	Zadanie realizowane jest przez gminy powiatu rawskiego. W latach 2017-2018 w trakcie opracowania nowych lub zmienianych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego nie pojawiły się zapisy o ograniczeniu redukcji wartościowych powierzchni gruntów rolnych.
6.	Promocja rolnictwa ekologicznego i agroturystyki poprzez działania edukacyjno – szkoleniowe, a także promocyjne powiatu rawskiego jak i samych Gmin	Zadanie realizowane przez Łódzki Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Bartoszewicach (ŁODR) oraz Oddział ARiMR w Łodzi. Szczegółowo omówione powyżej.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze Starostwa Powiatowego w Rawie Mazowieckiej oraz instytucji działających w zakresie szeroko pojętej ochrony środowiska na obszarze powiatu rawskiego, 2019

4.8. Gospodarowanie odpadami

W zakresie gospodarki odpadami w Programie Ochrony Środowiska dla Powiatu Rawskiego na lata 2017-2020 z perspektywą do 2024 roku założono realizację: 8 zadań monitorowanych, obejmujących m.in.: zwiększenie udziału odzysku odpadów, w szczególności recyklingu w odniesieniu do szkła, metali, tworzyw sztucznych oraz papieru i tektury, jak również odzysku energii z odpadów zgodnego z wymogami ochrony środowiska, prowadzenie działalności informacyjno-edukacyjnej, usuwanie wyrobów zawierających azbest.

W poniższych tabelach zestawiono stan realizacji zadań dotyczących gospodarki odpadami na terenie powiatu rawskiego w latach 2017-2018 w zakresie zadań monitorowanych.

Tabela 15 Stan realizacji zadań monitorowanych w zakresie gospodarki odpadami na terenie powiatu rawskiego w latach 2017-2018

Cel średniookresowy do 2023 Racjonalna gospodarka odpadami		
L.p.	Zadania planowane do realizacji	Stan realizacji zadań na dzień 31.12.2018
1.	<i>Prowadzenie działalności informacyjno-edukacyjnej dotyczącej konieczności właściwego postępowania z odpadami niebezpiecznymi i innymi niż niebezpiecznymi. Propagowanie stosowania nowoczesnych technologii skutkującym zmniejszeniem ilości wytworzonych odpadów.</i>	<i>W latach 2017-2018 Gminy powiatu rawskiego przygotowywały ulotki informacyjne dotyczące gospodarki odpadami komunalnymi (m.in. sposobu segregacji odpadów, zakazu spalania odpadów komunalnych) oraz informacje na stronach internetowych dotyczących postępowania z odpadami oraz harmonogramów wywozu odpadów komunalnych jak i wielkogabarytowych.</i>
2.	<i>Kontrola sprawdzająca dostosowanie składowisk odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne, na których są składowane odpady komunalne do standardów UE</i>	<i>Zadanie zaplanowane do realizacji przez WIOŚ w Łodzi. W okresie sprawozdawczym nie prowadzono kontroli składowisk odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne, na których są składowane odpady komunalne.</i>
3.	<i>Zorganizowanie systemu zbierania, sortowania i odzysku odpadów komunalnych ulegających biodegradacji</i>	<i>W latach 2017-2018 zebrano 24 322,25 Mg (11 972 Mg w 2017 r., 12 350,25 Mg w 2018 r.) odpadów z gospodarstw domowych. Oprócz systemu zbierania zmieszanych odpadów komunalnych na terenie powiatu istnieje system selektywnego zbierania odpadów. Selektywnie zbierane są odpady opakowaniowe: papier i tektura, szkło, tworzywa sztuczne, odpady ulegające biodegradacji, odpady niebezpieczne, baterie i akumulatory, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny.</i>
4.	<i>Zwiększenie udziału odzysku odpadów, w szczególności recyklingu w odniesieniu do szkła, metali, tworzyw sztucznych oraz papieru i tektury, jak również odzysku energii z odpadów zgodnego z wymogami ochrony środowiska</i>	<i>Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 15 grudnia 2017 r. w sprawie poziomów ograniczenia składowania masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji (Dz. U. z 2017 r. poz. 2412), określa poziomy ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania w stosunku do masy tych odpadów wytworzonych w 1995 r. Poziom, który musiał zostać osiągnięty w roku 2017 wynosi PR= maksymalnie 45%, a w roku 2018 PR= maksymalnie 40%.</i> <i>Jeżeli osiągnięty w roku rozliczeniowym poziom ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania jest równy bądź mniejszy ($TR = PR$ lub $TR < PR$) niż poziom ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania wynikający z załącznika do ww. rozporządzenia, to poziom ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji zostanie osiągnięty.</i> <i>W poszczególnych gminach sytuacja w latach 2017-2018 wygląda następująco:</i> <i>– Gmina Cielądz osiągnęła poziom ograniczenia (TR) w wysokości $TR = 9,14\%$ (2017 r.), $TR = 12,27$ (2018 r.), zatem osiągnięte poziomy spełniają wymogi rozporządzenia,</i> <i>– Gmina Biała Rawska osiągnęła poziom ograniczenia (TR) w wysokości $TR = 33,38\%$ (2017 r.), $TR = 29,24$ (2018 r.), zatem osiągnięte poziomy spełniają wymogi rozporządzenia,</i>

		– Gmina Rawa Mazowiecka osiągnęła poziom ograniczenia (TR) w wysokości TR = 0% (2017 r.), TR = 29,24 (2018 r.), zatem osiągnięte poziomy spełniają wymogi rozporządzenia, – Miasto Rawa Mazowiecka osiągnęła poziom ograniczenia (TR) w wysokości TR = 0% (2017 r.), TR = 24,36 (2018 r.), zatem osiągnięte poziomy spełniają wymogi rozporządzenia, – Gmina Regnów osiągnęła poziom ograniczenia (TR) w wysokości TR = 2,09% (2017 r.), TR = 9,04 (2018 r.), zatem osiągnięte poziomy spełniają wymogi rozporządzenia, – Gmina Sadkowice osiągnęła poziom ograniczenia (TR) w wysokości TR = 41% (2017 r.), TR = 27,99 (2018 r.), zatem osiągnięte poziomy spełniają wymogi rozporządzenia, W latach 2017-2018 wszystkie gminy powiatu rawskiego osiągnęły wymagane przepisami prawa poziomy ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji. Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 14 grudnia 2016 r. w sprawie poziomów recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami niektórych frakcji odpadów komunalnych (Dz. U. z 2016 r. poz. 2167), poziom recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami papieru, metalu, tworzyw sztucznych i szkła, dla 2017 roku powinien wynosić minimum 20%, a w 2018 roku 30%. W poszczególnych gminach sytuacja wygląda następująco: – Gmina Cielądz – 104,35% (2017 r.), 73,79% (2018 r.), – Gmina Biała Rawska – 21,41% (2017 r.), 32,20% (2018 r.), – Gmina Rawa Mazowiecka – 51,33% (2017 r.), 32,20% (2018 r.), – Miasto Rawa Mazowiecka – 30,69% (2017 r.), 14,11% (2018 r.), – Gmina Regnów – 36,41% (2017 r.), 82,50% (2018 r.), – Gmina Sadkowice – 33% (2017 r.), 39,35% (2018 r.). W latach 2017-2018 nie wszystkie gminy powiatu rawskiego osiągnęły wymagane przepisami prawa poziomy recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami papieru, metalu, tworzyw sztucznych i szkła. Miasto Rawa Mazowiecka nie osiągnęła poziomu w 2018 r. Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 14 grudnia 2016 r. w sprawie poziomów recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami niektórych frakcji odpadów komunalnych (Dz. U. z 2016 r. poz. 2167), poziom recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami innych niż niebezpieczne odpadów budowlanych i rozbiórkowych, dla 2017 roku powinien wynosić minimum 45%, w 2018 roku 50%. W poszczególnych gminach sytuacja wygląda następująco: – Gmina Cielądz – 100% (2017 r.), brak (2018 r.), – Gmina Biała Rawska – 70,79% (2017 r.), 92,48% (2018 r.), – Gmina Rawa Mazowiecka – 56,92% (2017 r.), 92,48 (2018 r.), – Miasto Rawa Mazowiecka – 47,78% (2017 r.), 106,9% (2018 r.), – Gmina Regnów – 9,88% (2017 r.), 92,48% (2018 r.), – Gmina Sadkowice – 100% (2017 r.), brak (2018 r.),
--	--	---

		W latach 2017-2018 nie wszystkie gminy powiatu rawskiego osiągnęły wymagane przepisami prawa poziomy recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami innych niż niebezpieczne odpadów budowlanych i rozbiórkowych. Gmina Regnów nie osiągnęła poziomu w 2017 roku.
5.	Utworzenie punktu selektywnego zbierania odpadów w sposób zapewniający łatwy dostęp dla wszystkich mieszkańców gminy	Na terenie powiatu rawskiego obecnie funkcjonują następujące punkty: – PSZOK na terenie Zakładu Gospodarki Odpadami AQUARIUM Sp. z o.o. w Pukininie, w ramach współpracy z: Miastem Rawa Mazowiecka, Gminą Rawa Mazowiecka, Gminą Regnów, – PSZOK w Sadkowicach na nieruchomości po Spółdzielni Kółek Rolniczych, – PSZOK ul. Żurawia 1 w Białej Rawskiej, – PSZOK w Ossowicach gmina Cielądz.
6.	Gromadzenie informacji o ilości, rodzaju i miejscach występowania wyrobów zawierających azbest w Bazie Azbestowej	Gminy powiatu rawskiego na bieżąco gromadzą i aktualizują informację o ilości, rodzaju i miejscach występowania wyrobów zawierających azbest w Bazie Azbestowej. Na terenie powiatu rawskiego zinwentaryzowano 19 820 Mg odpadów zawierających azbest, w tym 18 934 Mg należące do osób fizycznych oraz 885 Mg należące do osób prawnych (stan na 16.05.2019 r.).
7.	Usuwanie wyrobów zawierających azbest	Gminy powiatu rawskiego stworzyły zasady dotyczące finansowania działań podejmowanych przez prywatnych właścicieli budynków w zakresie usuwania materiałów azbestowych, co zwiększa stopień ich usunięcia. Większość wyrobów zawierających azbest zostały unieszkodliwione w latach 2010-2017. Praktycznie co roku gminy pozyskują fundusze na demontaż i unieszkodliwienie wyrobów azbestowych. Gmina Rawa Mazowiecka Gmina zrealizowała zadanie „Odbiór transport i unieszkodliwianie wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Rawa Mazowiecka w 2017 roku etap I”. W wyniku zbiórki zebrano 154,02Mg azbestu. Wartość zadania to 47 740,00zł, kwota dofinansowania 38 192,00zł. Gmina Cielądz Demontaż i unieszkodliwianie azbestu w 2018 roku, koszt 57 818,04 zł, Gmina Regnów Usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Regnów w 2017 roku na kwotę 24 120,36 zł (60,91 Mg) oraz w 2018 roku 35 257,36 zł (101,7 Mg).
8.	Minimalizacja oddziaływania na środowisko osadów ściekowych poprzez prawidłowe ich zagospodarowanie	Zadanie zaplanowane do realizacji przez gminy powiatu rawskiego. W latach 2017-2018 nie realizowano zadanie.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze Starostwa Powiatowego w Rawie Mazowieckiej oraz instytucji działających w zakresie szeroko pojętej ochrony środowiska na obszarze powiatu rawskiego, 2019

4.9. Zasoby przyrodnicze

W zakresie ochrony zasobów przyrodniczych w Programie Ochrony Środowiska dla Powiatu Rawskiego na lata 2017-2020 z perspektywą do 2024 roku założono realizację: 2 zadań własnych oraz 9 zadań monitorowanych, obejmujących m.in.: inwentaryzację przyrodniczą gmin powiatu rawskiego, wyznaczenie i ochrona korytarzy ekologicznych w planach zagospodarowania przestrzennego, budowa, modernizacja oraz pielęgnacja parków i skwerów, zagospodarowanie terenów wokół obiektów publicznych.

W poniższych tabelach zestawiono stan realizacji zadań dotyczących ochrony zasobów przyrodniczych na terenie powiatu rawskiego w latach 2017-2018 w zakresie zadań własnych i monitorowanych.

Tabela 16 Stan realizacji zadań własnych w zakresie ochrony zasobów przyrodniczych na terenie powiatu rawskiego w latach 2017-2018

Cel średniookresowy do 2024 Zachowanie i ochrona walorów przyrodniczych		
L.p.	Zadania planowane do realizacji	Stan realizacji zadań na dzień 31.12.2018
1.	Nasadzanie drzew i krzewów miododajnych na terenie powiatu	Zadanie będzie realizowane w następnym okresie sprawozdawczym.
2.	Przebudowa i częściowa wymiana składu gatunkowego zadrzewień przydrożnych wzdłuż odcinków dróg, nowe nasadzenia zieleni wysokiej, prace pielęgnacyjne - konserwacyjne zieleni przydrożnej	Zadanie nie było realizowane w latach 2017-2018.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze Starostwa Powiatowego w Rawie Mazowieckiej oraz instytucji działających w zakresie szeroko pojętej ochrony środowiska na obszarze powiatu rawskiego, 2019

Tabela 17 Stan realizacji zadań monitorowanych w zakresie ochrony zasobów przyrodniczych na terenie powiatu rawskiego w latach 2017-2018

Cel średniookresowy do 2024 Zachowanie i ochrona walorów przyrodniczych		
L.p.	Zadania planowane do realizacji	Stan realizacji zadań na dzień 31.12.2018
1.	Edukacja dzieci, młodzieży i dorosłych w zakresie ochrony i zachowania walorów krajobrazu i przyrody oraz promocja tych walorów	Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Kraina Rawki” jest organizacją działającą na terenie gmin: Biała Rawska, Cielądz, Kowiesy, Puszcza Mariańska, Rawa Mazowiecka, Regnów, Sadkowice, Wiskitki i Żelechlinek. W 2017 roku LGD "Kraina Rawki" realizowała trzy cele główne Lokalnej Strategii Rozwoju - "Kraina Rawki" mieszkańcami silna, obszar LGD "Kraina Rawki" atrakcyjny dla inwestorów oraz LGD „Kraina Rawki” turystyczną marką regionu. W ramach tych celów przeprowadzono 5 naborów na podejmowanie działalności gospodarczej, podejmowanie działalności gospodarczej przez osoby z grup defaworyzowanych, rozwijanie działalności gospodarczej, rozwijanie działalności gospodarczej przez osoby z grup defaworyzowanych oraz projekt grantowy (w ramach zadania naboru konkursowego przeprowadzona będzie budowa ogólnodostępnych miejsc rekreacji dla dzieci i dorosłych). Zrealizowano dwa nabory wniosków w ramach działania „Granty Krainy Rawki”. Wszystkie operacje w całości finansowane były ze

		środków własnych LGD, tj. składek członkowskich osób fizycznych i jednostek samorządu terytorialnego. W obu naborach w 2017 roku złożono łącznie 102 wnioski na kwotę 402 050,00zł, z czego dofinansowanie przyznano na 76 operacji – 182 000,00zł. Zakres realizowanych operacji dotyczył przede wszystkim zakupu sprzętu i wyposażenia dla zespołów sportowych oraz organizacji imprez kulturalnych i integracyjnych. W czerwcu, korzystając z dofinansowania Urzędu Gminy Rawa Mazowiecka, zorganizowano III Rajd rowerowo-kajakowy „Sprzątanie Rawki w Krainie Rawki”. Celem rajdu było sprzątanie rzeki Rawki na odcinku Żydomicze-Kurzeszyn oraz trasy rowerowej Rawa Mazowiecka - Stare Byliny-Boguszyce. Przed naborami w ramach poddziałania 19.2, w dniach 07-11 sierpnia 2017 r. w każdej z dziewięciu gmin członkowskich LGD „Kraina Rawki” odbyły się spotkania informacyjne z potencjalnymi beneficjentami chcącymi uzyskać informacje dotyczące podejmowania i rozwijania działalności gospodarczej. W ramach realizacji planu komunikacji zostało przeprowadzonych dziewięć spotkań konsultacyjnych. W dniu 27 września 2017r. w Urzędzie Gminy w Sadkowicach odbyło się spotkanie informacyjne z potencjalnymi beneficjentami chcącymi uzyskać informacje dotyczące dofinansowania w ramach projektów grantowych. W spotkaniu uczestniczyło 15 osób. Nabór wniosków w ramach projektu grantowego rozpoczął się w październiku 2017 r. W naborze zostało złożonych 7 wniosków, z których 6 wybrano do dofinansowania. Przyznana kwota wsparcia wyniosła łącznie 289 591,00 zł. W ramach realizacji planu komunikacji zostały wydane cztery biuletyny „Wieści z Krainy Rawki”, które zawierają informacje o najważniejszych wydarzeniach w 2017 roku. Biuletyny zostały dostarczone do urzędów gmin oraz były dostępne w biurze LGD, a także zamieszczone w wersji elektronicznej na stronie LGD.
2.	Wykonywanie zabiegów ochrony czynnej wybranych gatunków fauny, flory, zbiorowisk roślinnych; idea włączenia szkół, jako społecznych opiekunów nad pomnikami przyrody	W okresie sprawozdawczym nie przeprowadzono inwentaryzacji przyrodniczej na terenie gminy powiatu rawskiego oraz nie objęto ochroną prawną obszarów i obiektów najbardziej wartościowych przyrodniczo.
3.	Przebudowa i częściowa wymiana składu gatunkowego zadrzewień przydrożnych wzdłuż odcinków dróg, nowe nasadzenia zieleni wysokiej, prace pielęgnacyjne - konserwacyjne zieleni przydrożnej	GDDKiA w Łodzi W latach 2017-2018 GDDKiA w Łodzi wykonała wzdłuż drogi S8 Piotrków Trybunalski – Warszawa nasadzenia gwarancyjne 200 szt. drzew w pasie drogowym.
4.	Promocja działań proekologicznych dla rolników	Zadanie opisano w rozdziale Ochrona gleb.

5.	<i>Inwentaryzacja przyrodnicza przeprowadzona na terenie gmin powiatu rawskiego oraz objęcie ochroną prawną obszarów i obiektów najbardziej wartościowych przyrodniczo</i>	<i>W latach 2017-2018 nie realizowano zaplanowanego zadania.</i>
6.	<i>Wyznaczenie i ochrona korytarzy ekologicznych w planach zagospodarowania przestrzennego</i>	<i>W latach 2017-2018 nie realizowano zaplanowanego zadania.</i>
7.	<i>Utrzymanie walorów i funkcji obszarów oraz obiektów objętych ochroną prawną</i>	<i>W latach 2017-2018 nie realizowano zaplanowanego zadania.</i>
8.	<i>Budowa, modernizacja oraz pielęgnacja parków i skwerów, w tym zagospodarowanie terenów wokół obiektów publicznych</i>	Miasto Rawa Mazowiecka <i>Rewaloryzacja zabytkowego Parku Miejskiego w Rawie Mazowieckiej, koszt 1 023 153,90 zł. Zakres robót to: prace pielęgnacyjne przy drzewach, przesadzenia drzew, usuwanie drzew, częściowa budowa alejek z kruszywa i częściowa budowa oświetlenia parku.</i> Gmina Cielądz <i>w 2017 roku wydatkowano 14 554,91 zł na zakup sadzonek roślin, utrzymanie zieleni w miejscowościach Cielądz, Stolniki, Gortatowice, Komorów, Wylezinek, Łaszczyn, Mała Wieś, Sierzchowy, Mroczkowice, rewitalizacja zbiornika wodnego w Gortatowicach.</i> Gmina Sadkowie <i>W latach 2017-2018 Gmina zleciła przygotowanie dokumentacji dla rewitalizacji alei zabytkowej w Bujalach, natomiast w 2019 roku rozpoczęto inwestycję.</i>
9.	<i>Zrównoważony rozwój infrastruktury turystycznej na obszarach przyrodniczo cennych, w tym: rozbudowa sieci ścieżek rowerowych i szlaków pieszych, zagospodarowanie terenów rekreacyjnych</i>	Biała Rawska <i>Projekt „Biała Rawska – centrum aktywnej turystyki rodzinnej w dolinie Rawki – zapewnienie aktywnego wypoczynku dla mieszkańców” – z realizacją w latach 2017-2019. W roku 2018 wydatkowano kwotę 1 025 792,60 zł z tytułu budowy jednego z etapów projektu tj. budowa traktu spacerowego w Białej Rawskiej. Na trakcie wykonano system monitoringu wizyjnego.</i>

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze Starostwa Powiatowego w Rawie Mazowieckiej oraz instytucji działających w zakresie szeroko pojętej ochrony środowiska na obszarze powiatu rawskiego, 2019

4.10. Ochrona lasów

W zakresie ochrony lasów w Programie Ochrony Środowiska dla Powiatu Rawskiego na lata 2017-2020 z perspektywą do 2024 roku założono realizację: 2 zadań własnych oraz 4 zadań monitorowanych, obejmujących m.in.: realizacja zadań: gospodarczych, hodowlanych i ochronnych, zalesianie terenów o niskich klasach bonitacyjnych gleb i gruntów porolnych, wzmocnienie kontroli gospodarki leśnej na obszarach nowych nasadzeń i w lasach prywatnych.

W poniższych tabelach zestawiono stan realizacji zadań dotyczących ochrony lasów na terenie powiatu rawskiego w latach 2017-2018 w zakresie zadań własnych i monitorowanych.

Tabela 18 Stan realizacji zadań własnych w zakresie ochrony lasów na terenie powiatu rawskiego w latach 2017-2018

Cel średniookresowy do 2024 Zwiększenie lesistości		
L.p.	Zadania planowane do realizacji	Stan realizacji zadań na dzień 31.12.2018
1.	Sporządzanie inwentaryzacji stanu lasów oraz uproszczonych planów urzędzenia lasów prywatnych	W roku 2017 Starosta Rawski opracował Uproszczone Plany Urzędzenia Lasu oraz Inwentaryzację Stanu Lasów na terenie Gminy Biała Rawska o łącznej powierzchni 313,6507ha. W roku 2018 Starosta Rawski opracował Inwentaryzację Stanu Lasów na terenie Gminy Sadkowie o powierzchni 2,36ha.
2.	Wzmocnienie kontroli gospodarki leśnej na obszarach nowych nasadzeń i w lasach prywatnych	Zadanie zaplanowane do realizacji przez Starostę Rawskiego-

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze Starostwa Powiatowego w Rawie Mazowieckiej oraz instytucji działających w zakresie szeroko pojętej ochrony środowiska na obszarze powiatu rawskiego, 2019

Tabela 19 Stan realizacji zadań monitorowanych w zakresie ochrony lasów na terenie powiatu rawskiego w latach 2017-2018

Cel średniookresowy do 2024 Zwiększenie lesistości		
L.p.	Zadania planowane do realizacji	Stan realizacji zadań na dzień 31.12.2018
1.	Realizacja zadań: gospodarczych, hodowlanych i ochronnych – zgodnie z planami urządzania lasów państwowych	Zadanie zaplanowane do realizacji przez Nadleśnictwo Skierniewice. W ramach zadań gospodarczych, hodowlanych i ochronnych w latach 2017-2018 Nadleśnictwo wykonało: <u>Zadania hodowlane</u> – odnowienia w ramach przebudowy drzewostanów na powierzchni 44,72 ha w 2017 r., 52,34 ha w 2018 r., – wykonano pielęgnację drzew na powierzchni 158,28 ha w 2017 r., 147,81 ha w 2018 r., <u>Ochrona lasu</u> – zabezpieczanie upraw przez zwierzyną – grodzenia 5,09 ha w 2017 r., 13,92 ha w 2018 r., koszt 119 621,99 zł, – zabezpieczanie upraw przez zwierzyną – repelenty 7,17 ha w 2017 r., 21,41 ha w 2018 r., koszt 11 960,25 zł, – chemiczne zabezpieczenie upraw przed owadami – pędraki chrabąszczy 19,55 ha w 2018 r., koszt 61 650,87 zł, <u>Ochrona przeciwpożarowa</u> Prace związane z utrzymaniem infrastruktury ppoż. (oznaczenia dróg pożarowych oraz ich przejezdności o poprawy nawierzchni), koszt 15 058,35 zł
2.	Realizacja zadań: gospodarczych, hodowlanych i ochronnych – zgodnie z uproszczonymi planami urządzania lasów prywatnych	Zadanie zaplanowane do realizacji przez Starostę Rawskiego. W latach 2017-2018 na terenie lasów prywatnych powiatu rawskiego wykonano: – odnowienia sztuczne zrębów na powierzchni 0,43 ha, – odnowienia naturalne na powierzchni 3,50 ha, – pielęgnowanie lasu na powierzchni 46 ha, – trzebieże na powierzchni 164 ha.

3.	Zalesianie terenów o niskich klasach bonitacyjnych gleb i gruntów porolnych	W latach 2017-2018 na powierzchni 11,03ha dokonano oceny udatności upraw leśnych, założonych na gruntach rolnych stanowiących własność osób fizycznych. Grunty te zostały przeklasyfikowane z gruntów rolnych na grunty leśne.
4.	Realizacja wytycznych „Programu ochrony przyrody” nadleśnictw, w tym edukacja ekologiczna	Edukacja ekologiczna na terenie powiatu rawskiego jest prowadzona nieodpłatnie przez służbę leśną (leśniczych lub podleśniczych) w ramach terenowych lekcji edukacyjnych na podstawie przesłanych do nadleśnictwa zgłoszeń szkół. W 2017 r. zrealizowano inwestycję polegającą na wybudowaniu wiaty edukacyjnej z infrastrukturą - stołami i ławkami oraz miejscem na ognisko obok siedziby Leśnictwa Babsk. W 2018 r. otoczenie wiaty uzupełniono o tematyczne tablice edukacyjne ze stelażami. Łączny koszt inwestycji wyniósł 16 tys. zł. Nadleśnictwo Skierniewice zwraca szczególną uwagę na problem śmieci w lasach jako istotną kwestię dla ochrony środowiska. Koszty uprzątnięcia i wywieżenia śmieci z lasu na terenie powiatu rawskiego w 2017 r. wyniosły 33 668,45 zł natomiast w 2018 r. 32 974,30 zł. Łącznie z terenów Nadleśnictwa Skierniewice na obszarze powiatu rawskiego wywieziono 162 m³ śmieci a w 2018 r. 142 m³ śmieci. Nadleśnictwo od lat stara się utrzymywać lasy w porządku szczególnie w okresie letnim z uwagi na ruch turystyczny szczególnie w pobliżu miasta.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze Starostwa Powiatowego w Rawie Mazowieckiej oraz instytucji działających w zakresie szeroko pojętej ochrony środowiska na obszarze powiatu rawskiego, 2019

4.11. Zagrożenia poważnymi awariami

W zakresie zagrożeń poważnymi awariami w Programie Ochrony Środowiska dla Powiatu Rawskiego na lata 2017-2020 z perspektywą do 2024 roku założono realizację: 1 zadania własnego oraz 4 zadań monitorowanych, obejmujących m.in.: doposażenie Jednostek Ochotniczych Straży Pożarnej w nowoczesny sprzęt, ograniczenie budownictwa obiektów użyteczności publicznej i zbiorowego zamieszkania wzdłuż szlaków, którymi prowadzony jest transport materiałów niebezpiecznych poprzez odpowiednie zapisy w mpzp, aktualizację wykazu tras drogowych i kolejowych po których przewożone są towary niebezpieczne.

W poniższych tabelach zestawiono stan realizacji zadań dotyczących zagrożeń poważnymi awariami na terenie powiatu rawskiego w latach 2017-2018 w zakresie zadań własnych i monitorowanych.

Tabela 20 Stan realizacji zadań własnych w zakresie zagrożeń poważnymi awariami na terenie powiatu rawskiego w latach 2017-2018

Cel średniookresowy do 2024 Ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii oraz minimalizacja ich skutków		
L.p.	Zadania planowane do realizacji	Stan realizacji zadań na dzień 31.12.2018
1.	Doposażenie Jednostek Ochotniczych Straży Pożarnej w nowoczesny sprzęt	W latach 2017-2018 roku po raz kolejny Powiat Rawski wspierał Ochotniczą Straż Pożarną poprzez dofinansowanie zadań inwestycyjnych dotyczących wyposażenia i zakupu pojazdów OSP.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze Starostwa Powiatowego w Rawie Mazowieckiej oraz instytucji działających w zakresie szeroko pojętej ochrony środowiska na obszarze powiatu rawskiego, 2019

Tabela 21 Stan realizacji zadań monitorowanych w zakresie zagrożeń poważnymi awariami na terenie powiatu rawskiego w latach 2017-2018

Cel średniookresowy do 2024 Ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii oraz minimalizacja ich skutków		
L.p.	Zadania planowane do realizacji	Stan realizacji zadań na dzień 31.12.2018
1.	Wyznaczenie i budowa przy głównych drogach w pobliżu miast parkingów dla pojazdów przewożących materiały niebezpieczne	Zgodnie z informacjami administratorów dróg publicznych nie realizowano przy głównych drogach parkingów dla pojazdów przewożących materiały niebezpieczne.
2.	Ewidencjonowanie ilości przewożonych materiałów niebezpiecznych	Zgodnie z art. 16.1 Ustawy o przewozie towarów niebezpiecznych, podmioty prowadzące działalność związaną z przewozem towarów niebezpiecznych są zobowiązane do składania rocznego sprawozdania z takiej działalności. Sprawozdanie należy złożyć do Wojewódzkiego Inspektora Transportu Drogowego właściwego ze względu na siedzibę firmy.
3.	Aktualizacja wykazu tras drogowych i kolejowych po których przewożone są towary niebezpieczne	Zadanie nie było realizowane.
4.	Ograniczenie budownictwa obiektów użyteczności publicznej i zbiorowego zamieszkania wzdłuż szlaków, którymi prowadzony jest transport materiałów niebezpiecznych poprzez odpowiednie zapisy w mpzp	Zadanie nie było realizowane.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze Starostwa Powiatowego w Rawie Mazowieckiej oraz instytucji działających w zakresie szeroko pojętej ochrony środowiska na obszarze powiatu rawskiego, 2019

4.12. Edukacja ekologiczna

Edukacja dzieci, młodzieży i dorosłych w zakresie ochrony i zachowania walorów krajobrazu, przyrody oraz promocja tych walorów, gospodarki odpadami, ochrony jakości powietrza oraz gospodarki niskoemisyjnej na terenie powiatu rawskiego realizowane są m.in. przez placówki oświatowe. W latach 2017-2018 realizowano następujące działania ekologiczne:

Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych w Białej Rawskiej zorganizował konkursy, w których wzięło około 100 uczestników, w tym: Konkurs „Mój las”, Konkurs poetycki o lesie, Konkurs fotograficzny „Przyroda ożywiona”, Olimpiada Wiedzy Ekologicznej, Konkurs „Walory przyrodnicze Bolimowskiego PK”, Konkurs fotograficzny „Zwierzęta wodne”.

Zespół Placówek Specjalnych w Rawie Mazowieckiej

Kampania ekologiczna - Sprzątanie świata - 100 uczestników szkoły podstawowej i ponadgimnazjalnej, Konkurs - Chrońmy polskie drzewa liściaste i owocowe - 100 uczestników szkoły podstawowej i ponadgimnazjalnej, Powiatowy konkurs - Jak nie zaśmiecać środowiska - co jak i gdzie wyrzucać - 40 uczestników, Dzień Ziemi - propagowanie postawy proekologicznej - 14 uczestników szkoły podstawowej, Konkurs plastyczny - Ziemia najpiękniejsza planeta - 30 uczestników szkoły podstawowej

Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych im. W. Reymonta w Rawie Mazowieckiej

W 2017 roku Oddział LOP w Rawie Mazowieckiej z siedzibą w ZSP im. W. Reymonta zorganizował powiatowy konkurs plastyczny dla uczniów wszystkich typów szkół „Bioróżnorodność mojej okolicy”.

W konkursie wzięło udział 8 szkół. W 2018 roku zorganizowano powiatowy konkurs „Logo Ligi Ochrony Przyrody na 90-lecie jej istnienia”. W konkursie wzięło udział 12 szkół z terenu powiatu rawskiego.

L.O. im. Marii Skłodowskiej Curie w Rawie Mazowieckiej

W latach 2017-2018 placówka zrealizowała projekt Geo-planeta o tematyce geograficzno-ekologicznej – 23 uczestników w 2017 roku oraz 53 uczestników w 2018 roku, Piękno ziemi rawskiej – 18 uczestników.

Zespół Szkół - Centrum Edukacji Zawodowej i Ustawicznej im. Mikołaja Kopernika w Rawie Mazowieckiej

Zespół Szkół w okresie sprawozdawczym zorganizował olimpiady, turniej, akcje i konkursy, w tym:

2017 rok

- Szkolny etap Olimpiady Wiedzy Ekologicznej; - 17 uczniów,
- Ogólnopolski turniej wiedzy pożarniczej: „Młodzież zapobiega pożarom” – 23 uczniów ,
- Ogólnopolska akcja „Sprzątanie Świata”. – cała szkoła,
- Organizowany przez szkołę Konkurs Wiedzy Ekologicznej – odnawialne źródła energii,
- Konkurs plastyczny - Fauna i Flora Polski – 28 uczniów,
- Zbiórki opakowań, korków plastikowych w ramach akcji - "SZKOŁA Z SERCEM" – wszystkie klasy

2018 rok

- Szkolny etap Olimpiady Wiedzy Ekologicznej; - 12 uczniów,
- Ogólnopolska akcja „Sprzątanie Świata”. – wszystkie klasy ,
- Organizowany przez szkołę Konkurs Wiedzy Ekologicznej – „Wielka oceaniczna góra śmieci” – wszystkie klasy w szkole,
- Konkurs plastyczny - Fauna i Flora Polski – 35 uczniów,
- Zbiórki opakowań, korków plastikowych w ramach akcji - "SZKOŁA Z SERCEM" – wszystkie klasy.

5. Koszty poniesione na realizację zadań własnych Powiatu Rawskiego w latach 2017-2018

W latach 2017 – 2018 realizowanych było szereg zadań własnych przez Powiat Rawski. Większość z nich finansowana była ze środków własnych, nie mniej jednak w ostatnich latach Powiat starał się z powodzeniem o pokrycie nakładów inwestycyjnych poszczególnych zadań ze źródeł zewnętrznych.

Były to między innymi inwestycje związane z remontami i przebudową dróg, termomodernizacją placówek oświatowych. Istotnymi zdaniami realizowanym na terenie powiatu rawskiego jest rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej oraz remonty i przebudowy dróg na terenach poszczególnych gmin. Zadania te są realizowane na terenie powiatu, niejednokrotnie z zaangażowaniem finansowym powiatu (wspólne inwestycje drogowe), ale są również zadaniami własnymi gmin i miasta.

W poniższej tabeli zestawiono wszystkie zadania własne powiatu zaplanowane do realizacji na okres sprawozdawczy 2017-2018 wraz z podaniem kosztów.

Tabela 22 Koszty zadań własnych powiatu rawskiego w latach 2017-2018

Stan realizacji	Opis przedsięwzięcia	Koszty poniesione w latach [w PLN]
Cel średniookresowy do 2024 Spełnienie norm jakości powietrza atmosferycznego poprzez sukcesywną redukcję emisji zanieczyszczeń do powietrza		
W	Termomodernizacja powiatowych obiektów użyteczności publicznej	632 594,86 zł
W	Rozwój systemu dróg w kierunku ograniczenia jego uciążliwości dla ludzi i środowiska	2 142 672,61 zł
Cel średniookresowy do 2024 Podniesienie komfortu akustycznego mieszkańców powiatu		
W	Budowa, rozbudowa i remonty dróg lokalnych	koszty inwestycji drogowych podano powyżej
Cel średniookresowy do 2024 Minimalizacja oddziaływania promieniowania elektromagnetycznego		
W	Gromadzenie i analiza danych nt. instalacji emitujących pola elektromagnetyczne wymagających zgłoszeń	bez kosztowo
Cel średniookresowy do 2024 Minimalizacja zagrożeń spowodowanych klęskami powodzi i suszy		
W	Doskonalenie systemu wczesnego ostrzegania przed zjawiskami hydrologicznymi oraz meteorologicznymi	brak kosztów
Cel średniookresowy do 2024 Ochrona zasobów i poprawa stanu wód podziemnych oraz powierzchniowych		
W	Sukcesywna modernizacja i budowa systemów kanalizacji deszczowej wraz z urządzeniami podczyszczającymi	koszty inwestycji kanalizacji deszczowej poniesiono przy okazji inwestycji drogowych, podano powyżej
Cel średniookresowy do 2024 Ochrona zasobów złóż przez oszczędne i zrównoważone gospodarowanie		
W	Kontrola realizacji koncesji na wydobywanie kopalin ze złóż	bez kosztowo
Cel średniookresowy do 2024 Ochrona gleb		
W	Identyfikacja potencjalnych historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi oraz sporządzenia wykazu zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska	33 000,00
Cel średniookresowy do 2024 Zachowanie i ochrona walorów przyrodniczych		
N	Nasadzanie drzew i krzewów miododajnych na terenie powiatu	brak kosztów
N	Przebudowa i częściowa wymiana składu gatunkowego zadrzewień przydrożnych wzdłuż odcinków dróg, nowe nasadzenia zieleni wysokiej, prace pielęgnacyjne - konserwacyjne zieleni przydrożnej	brak kosztów

W	<i>Edukacja dzieci, młodzieży i dorosłych w zakresie ochrony i zachowania walorów krajobrazu i przyrody oraz promocja tych walorów</i>	<i>brak kosztów</i>
<i>Cel średniookresowy do 2024 Zwiększenie lesistości</i>		
W	<i>Sporządzanie inwentaryzacji stanu lasów oraz uproszczonych planów urządzenia lasów prywatnych</i>	<i>14 432,00</i>
W	<i>Wzmocnienie kontroli gospodarki leśnej na obszarach nowych nasadzeń i w lasach prywatnych</i>	<i>brak kosztów</i>
<i>Razem</i>		<i>2 822 699,47 zł</i>

W 2017 r. opracowano nowy Program ochrony środowiska i zaplanowane zadanie dla Powiatu Rawskiego, gmin z powiatu oraz innych instytucji i podmiotów. Znaczna części kosztów ponoszona jest w związku z realizacją tzw. twardych inwestycji w obszarze termomodernizacji obiektów, modernizacji, budowy dróg publicznych. Powiat Rawski powinien w dalszym ciągu współpracować z placówkami oświatowymi, organizacjami społecznymi i instytucjami, przy organizowaniu prelekcji, wystaw, spotkań, wycieczek o tematyce ekologicznej i przyrodniczej, organizować akcje oraz pomagać przy realizacji programów szkolnych promujących idee zbierania surowców wtórnych w celu ich właściwego zagospodarowania. Czynniki, które decydują o sukcesie realizowanej akcji edukacji ekologicznej są rzetelna informacja oraz umiejętność komunikowania się ze społeczeństwem.

6. Analiza wskaźnikowa za lata 2017-2018

Lp.	Wskaźnik	Jednostka	Wartość wyjściowa	Wartość na koniec 2018 r	Trend (wzrost, spadek, bez zmian)
Ochrona przyrody i krajobrazu					
1.	Powierzchnia prawnie chroniona ogółem (bez obszarów Natura 2000)	ha	1039	1039	-
2.	Obszary NATURA 2000	szt.	1	1	-
3.	Parki Krajobrazowe	szt.	0	0	-
4.	Rezerваты	szt.	3	3	-
5.	Obszary chronionego krajobrazu	szt.	2	2	-
6.	Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe	szt.	0	0	-
7.	Użytki ekologiczne	szt.	7	7	-
8.	Pomniki przyrody	szt.	93	86	↓
Lasy					
9.	Lesistość powiatu	%	12,2	12,94	↑
Gospodarowanie wodami					
10.	Jakość wód podziemnych	Wg obowiązującej klasyfikacji	III klasa	III klasa	-
11.	Jakość wód powierzchniowych	Wg obowiązującej klasyfikacji	Stan zły	Stan zły	-
Gospodarka wodno-ściekowa					
15.	Zwodociągowanie powiatu	%	90	90	-
16.	Skanalizowanie powiatu i poszczególnych gmin	%	40	40	-
17.	Długość kanalizacji sanitarnej	km	88	90	↑
18.	Liczba komunalnych oczyszczalni ścieków	szt.	3	3	-
Ochrona powietrza atmosferycznego					
19.	Liczba przekroczeń wartości dopuszczalnej poziomu 24-godzinnego pyłu zawieszonego PM10 wynoszącej 50	liczba dni	43	38	↓
22.	Emisja zanieczyszczeń pyłowych z zakładów szczególnie uciążliwych	Mg/rok	1125	940	↓
23.	Emisja zanieczyszczeń gazowych z zakładów szczególnie uciążliwych	Mg/rok	2	1,5	↓
Ochrona przed hałasem					
24.	Liczba miejsc, gdzie poziom hałasu przekracza wartości dopuszczalne wg obowiązujących przepisów	liczba miejsc	2	0	↓
Promieniowanie elektromagnetyczne					
25.	Miejsca, gdzie poziom pól elektromagnetycznych przekracza wartości dopuszczalne wg obowiązujących przepisów	Lokalizacja wg WIOŚ	Brak miejsc	Brak miejsc	-
Poważne awarie					
26.	Liczba poważnych awarii i miejscowych zagrożeń w ciągu roku	szt.	0	0	-

<i>Lp.</i>	<i>Wskaźnik</i>	<i>Jednostka</i>	<i>Wartość wyjściowa</i>	<i>Wartość na koniec 2018 r</i>	<i>Trend (wzrost, spadek, bez zmian)</i>
<i>Gospodarka odpadami</i>					
27.	<i>Poziom ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazanych do składowania w stosunku do masy tych odpadów wytworzonych w 1995 r.</i>	<i>tak/nie</i>	<i>tak</i>	<i>tak</i>	-
28.	<i>Poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia: papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła</i>	<i>tak/nie</i>	<i>tak</i>	<i>tak</i>	-
29.	<i>Liczba akcji dotyczących edukacji ekologicznej przeprowadzonych w danym roku przez dane jednostki samorządowe</i>	<i>szt.</i>	24	36	↑

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze Starostwa Powiatowego w Rawie Mazowieckiej oraz instytucji działających w zakresie szeroko pojętej ochrony środowiska na obszarze powiatu rawskiego, 2019

7. Podsumowanie

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Rawskiego stanowi podstawowe narzędzie prowadzenia polityki ochrony środowiska w całym powiecie. Realizacja zadań w latach 2017-2018, zawartych w poszczególnych obszarach tematycznych, daje podstawy do osiągnięcia przyjętych celów i kierunków działań Programu ochrony środowiska dla Powiatu Rawskiego, zgodnych z polityką ekologiczną Województwa Łódzkiego, a tym samym gwarantuje zrównoważony rozwój gmin należących do powiatu - obecnie jak i w perspektywie wieloletniej. Niniejszy Raport z realizacji Programu ochrony środowiska obejmuje lata 2017-2018.

Raport przedstawia dotychczas podjęte działania oraz potrzeby zmian w przyjętych priorytetach w kontekście zaistniałych zmian stanu środowiska na terenie powiatu rawskiego oraz w kontekście konkretyzacji wielu zamierzeń inwestycyjnych przyjętych przez gminy należące do powiatu, a także podmioty gospodarcze. Stan środowiska na terenie powiatu nie uległ pogorszeniu. Powiat rawski oraz gminy we własnym zakresie sukcesywnie realizują zadania, kładąc szczególny nacisk na budowę sieci kanalizacji sanitarnej, modernizację dróg i remonty chodników a także ochronę powietrza atmosferycznego poprzez termomodernizację obiektów dydaktycznych i użyteczności publicznej, wymianę nieekologicznych źródeł ciepła, montaż urządzeń odnawialnych źródeł energii oraz usprawnianie zbiórki odpadów (m.in. azbest). Działania te w połączeniu z realizacją zadań o charakterze edukacyjnym w dużej mierze przyczyniają się do poprawy, jakości środowiska na obszarze powiatu rawskiego.

Oceniając dotychczasowy stan realizacji zadań zapisanych w harmonogramach „Programu...” jednoznacznie można stwierdzić, że zadania na bieżąco są realizowane, dowodem na to są wskaźniki oraz ilość wydatkowanych środków finansowanych na realizację zadań powiatowych i gminnych.

Zaawansowanie realizacji celów i zadań ekologicznych jest zróżnicowane. Są zadania na realizację których wydatkowano wiele większe środki niż te planowane, gdyż udało się pozyskać źródło finansowania, są również takie zadanie, których realizacja jest planowana na lata następne ze względu na niedostateczne środki finansowe, a także długie i skomplikowane procedury przetargowe. Mimo to powiat, gminy nieustannie starają się pozyskiwać dofinansowanie na realizację zadań ze środków zewnętrznych zarówno krajowych i zagranicznych w celu realizacji zadań kosztownych, gdyż nie ma możliwości sfinansowania ich ze środków budżetu własnego.